

INSTRUKTION

Redemptionis Sacramentum

(“Återlösningens sakrament”)

Att iaktta respektive undvika vid firandet av den heliga eukaristin

INNEHÅLL

Inledning (nr. 1-13)

Kapitel I

Reglering av den heliga liturgin (nr. 14-18)

1. Stiftets biskop, överstepräst för sin hjord (nr. 19-25)
2. Biskopskonferensen (nr. 26-28)
3. Präster (nr. 29-33)
4. Diakoner (nr. 34-35)

Kapitel II

Lekfolkets deltagande i mässliturgin

1. Aktivt och medvetet deltagande (nr. 36-42)
2. Lekmannatjänster vid firandet av den heliga mässan (nr.43-47)

Kapitel III

Det rätta sättet att fira mässan

1. Material i den heliga eukaristin (nr.48-50)
2. Den eukaristiska bönen (nr.51-56)
3. Mässans övriga delar (nr. 57-74)
4. Att förena olika riter med firandet av mässan

Kapitel IV

Den heliga kommunionen

1. Förutsättningar för att ta emot den heliga kommunionen (nr. 80-86)
2. Utdelande av den heliga kommunionen (nr.87-96)

3. Prästers kommunion (nr. 97-99)
4. Kommunion under båda gestalterna (nr. 100-107)

Kapitel V

Annat som berör den heliga eukaristin

1. Platsen för att fira den heliga mässan (nr. 108-109)
2. Olika omständigheter som har med mässan att göra (nr. 110-116)
3. Heliga kärl (nr. 117-120)
4. Liturgisk klädsel (nr. 121-128)

Kapitel VI

Förvaring (“reservation”) av den heliga eukaristin och eukaristisk kult utanför mässan

1. Reservation av den heliga eukaristin (nr. 129-133)
2. Vissa former för kult av den heliga eukaristin utanför mässan (nr. 134-141)
3. Processioner och eukaristiska kongresser (nr. 142-145)

Kapitel VII

Lekmäns extraordinarie uppgifter (nr. 146-153)

1. Extraordinarie kommunionutdelare (nr. 154-160)
2. Predikan (nr. 161)
3. Särskilda gudstjänster utan präst (nr. 162-167)
4. Personer som lämnat ämbetet (nr. 168)

Kapitel VIII

Botemedel, sanktioner och förnyelse

1. *Graviora delicta* (Synnerligen allvarliga fel och brott) (nr. 172)
2. Allvarliga fel och brott (nr. 173)
3. Övriga missbruk (nr. 174-175)
4. Stiftsbiskopen (nr. 176-180)
5. Den Apostoliska stolen (nr. 181-182)
6. Klagomål över missbruk i liturgin (nr. 183-184)

Slutsats och avslutning (nr. 185-186)

1. I den allraheligaste eukaristin känner Kyrkan, vår Moder, med fast tro igen återlösningens sakrament¹, tar det med glädje till sig, firar det och tillber det i vördnad. Hon förkunnar därvid Jesu Kristi död och hans uppståndelse till dess att han kommer i härlighet² för att som obesegrad Herre och Härskare, universums Överstepräst och Konung, till sin oändlige och allsmäktige Fader i allt hans majestät överlämna sanningens och livets rike.³

2. Kyrkans lära om den heliga eukaristin, i vilken hela Kyrkans skatt återfinns - nämligen Kristus, vårt påskalamm⁴ - eukaristin, som är både källan till och höjdpunkten på det kristna livet⁵ och som finns bakom själva Kyrkans ursprung som en orsak och en kraft⁶, har utlagts med genomtänkt omsorg och stor auktoritet under århundradenas gång av koncilier och påvar. Nyligen har den nuvarande påven Johannes Paulus II i encyklikan *Ecclesia de Eucharistia* framhåvt vissa betydelsefulla synpunkter med hänsyn till de kyrkliga omständigheterna i vår tid.⁷

För att likaså ett så stort mysterium särskilt i firandet av den heliga liturgin på rätt sätt skall säkras i vår tid har den Helige Fadern givit denna Kongregation för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning⁸ i uppdrag att i samarbete med Kongregationen för tros läran förbereda denna instruktion som behandlar vissa ting när man skall fira eukaristins sakrament. Det som återfinns i denna instruktion skall därför läsas i sammanhang med encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*.

Här är det inte alls avsikten att ställa samman ett kompendium som innehåller de regler som gäller för den heliga eukaristins firande, utan denna instruktion vill ta upp några element i de

¹Jfr Missale Romanum, ex decreto Sacrosancti Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP VI promulgatum, Ioannis Pauli PP II cura recognitum, editio typica tercia, diei 20 aprilis 2000, Missa votiva de Dei misericordia, oratio super oblata, 1159[Misale Romanum, förnyat av Andra Vatikankonciliet, utgivet av påven Paulus VI, nytugivet genom påven Johannes Paulus II:s försorg, tredje upplagan, 20 april 2000]

²Jfr 1 Kor 11:26; Missale Romanum, Prex Eucharistica, acclamatio post consecrationem, 576; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, 17 april 2003, nr. 5;11;14; 18: AAS 95 (2003), 436,440-441, 442, 445.

³Jfr Jes 10:33; 51:22; Missale Romanum, In sollemnitate Domini nostri Iesu Christi universorum Regis, Praefatio, 499[prefation på Kristus KONungens högtid].

⁴Jfr 1 Kor 5:7; Andra Vatikankonciliet, Dekret om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, 7 december 1965, nr. 5; Johannes Paulus II, Apostolisk förmaning *Ecclesia in Europa*, nr. 75: AAS 95 (2003), 649-719, här 693.

⁵Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, 21 nov. 1964, nr. 11.

⁶Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, 17 April 2003, nr. 21: AAS 95 (2003), 447.

⁷Ibid., AAS 95 (2003), 433-475.

⁸Ibid., nr. 52: AAS 95 (2003), 468.

liturgiska regler som förut har utgivits, framlagts och också i dag fortfarande är i kraft för att leda fram till en djupare förståelse av de liturgiska föreskrifterna⁹; att utfärda vissa bestämmelser genom vilka de tidigare reglerna förklaras och kompletteras; och också att klargöra för biskopar, präster och diakoner och det kristna lekfolket hur var och en skall genomföra vad som ålägger just honom i enlighet med hans eget ansvar och de medel han har till sitt förfogande.

3. Föreskrifterna i denna instruktion gäller liturgin i den romerska riten och - *mutatis mutandis*, med nödvändiga justeringar och anpassningar, även i övriga latinska riter som kyrkolagen erkänner.

4. “Förvisso har den liturgiska reformen som inleddes av konciliet i hög grad bidragit till ett mera medvetet, aktivt och fruktbarande deltagande i altarets heliga offer från de troendes sida.”¹⁰ Men samtidigt “saknas det inte skuggor”.¹¹ Därför är det inte möjligt att förtiga missbruken - till och med allvarliga missbruk förekommer - som strider mot liturgins natur liksom mot Kyrkans tradition och auktoritet - missbruk som hemsöker liturgi och gudstjänst i vissa kyrkliga omgivningar. På några platser har förekomsten av liturgiska missbruk rent av blivit en vana. Detta kan givetvis inte tillåtas utan måste upphöra.

5. De normer som Kyrkan offentliggör i kraft av sin auktoritet kräver efter rättelse. Men detta innebär att tanke och ord, yttre handling och hjärtats instämmande stämmer överens med varandra. Att bara till det yttre rätta sig efter föreskrifterna strider naturligtvis mot den heliga liturgins natur, i vilken Kristus själv vill samla sin Kyrka, för att hon skall vara “ett hjärta och en själ” med honom.¹² Därför måste den yttre handlingen upplysas av tron och kärleken, som förenar oss med Kristus och med varandra och som framkallar kärlek till de fattiga och övergivna. De liturgiska orden och riterna är dessutom ett troget uttryck, som mögnat fram under århundraden, för förståelsen av Kristus, och de lär oss att tänka så som han själv tänker;¹³ genom att forma vårt sinne efter dessa ord lyfter vi upp våra hjärtan till Herren. Allt som sägs i denna instruktion vill inrikta oss mot en sådan förståelse som ansluter sig till Kristi eget tänkesätt, så som detta uttrycks i liturgins riter och ord.

6. Missbruk “bidrar till att fördunkla den katolska tron på och läran om detta underbara sakrament”.¹⁴ Och de hindrar också de troende från “att på sätt och vis åter uppleva de båda

⁹Ibid.

¹⁰Ibid., nr. 10: AAS 95 (2003), 439.

¹¹Ibid.; jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Vicesimus quintus annus*, 4 december 1988, nr 12-13: AAS 81 (1989), 909-910, jfr också Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, 4 dec. 1963, nr. 48.

¹²Missale Romanum, Prex Eucharistica III, 588; jfr 1 Kor 12:12-13; Ef 4:4.

¹³Jfr Fil 2:5.

¹⁴Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 10: AAS 95, 2003, 439.

Emmaus-lärjungarnas erfarenhet:”deras ögon öppnades, och de kände igen honom.”¹⁵ Ty inför Guds närvaro, hans makt och gudom¹⁶ och hans godhets glans, som blir särskilt tydlig i eukaristins sakrament borde alla trogna kunna inse och falla ned inför Guds majestät som de har tagit emot genom hans ende Sons frälsande lidande.¹⁷

7. Inte sällan har missbruken sin rot i en felaktig förståelse av friheten. Men Gud har inte skänkt oss en illusorisk frihet som låter oss göra vad vi vill, utan en frihet att kunna göra vad som är rätt och riktigt.¹⁸ Detta är sant inte bara när det gäller bud som kommer direkt från Gud, utan också när det gäller lagar som föreskrivs av Kyrkan, i det att man tar hänsyn till det som utmärker varje norm. Därför bör alla rätta sig efter de bestämmelser som utfärdas av den legitima kyrkliga auktoriteten.

8. Därför måste man med stor sorg konstatera att “välmenande ekumeniska initiativ när det gäller eukaristisk praxis har tagits, vilka icke desto mindre strider mot den ordning i vilken Kyrkan uttrycker sin tro.” Men eukaristin är “en alltför stor gåva för att kunna tåla tvetydighet eller nedvärdering.” Det är därför nödvändigt att “korrigera eller klarare definiera vissa saker så att eukaristin även i fortsättningen strålar fram i hela sitt underbara mysterium”.¹⁹

9. Slutligen har missbruk ofta sin grund i okunnighet - de innebär att man förkastar sådana element i liturgin vilkas djupare innebörd man inte förstår och vilkas ålder man inte inser. Ty “de liturgiska bönerna och sångerna flödar över av inspiration och påverkan “av de heliga Skrifterna, “och det är från denna källa som handlingarna och tecknen får sin innebörd.”²⁰ När det gäller de synliga tecknen “som i den heliga liturgin betecknar osynliga realiteter har dessa valts av Kristus eller Kyrkan.”²¹ Slutligen är de heliga handlingarnas strukturer och former enligt alla riter både i öst och väst i överensstämmelse med hela Kyrkans praxis också när det gäller sådana handlingsmönster som härstammar från Kyrkans universella, apostoliska och obrutna tradition,²² som det är Kyrkans uppgift att troget och omsorgsfullt lämna vidare

¹⁵Ibid., nr. 6: AAS 95 (2003), 437; jfr Luk 24:31.

¹⁶Jfr Rom 1:20.

¹⁷Jfr Missale Romanum, Praefatio I de Passione Domini [prefation I om Herrens lidande], 528.

¹⁸Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Veritatis splendor*, 6 augusti 1993, nr. 35: AAS 85 (1993), 1161-1162; predikan i Camden Yards, 9 okt. 1995, nr. 7: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II, 2 (1995)*, Libreria Editrice Vaticana 1998, 788.

¹⁹Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 10: AAS 95 (2003), 439.

²⁰Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 24; jfr Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Varietates legitimae*, 25 januari 1994, nr. 19 och 23: AAS 87 (1995), 295-296, 297.

²¹Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 33.

²²Jfr Irenaeus, *Adversus haereses*, III, 2: Sources Chrétiennes, 211, 24-31; Augustinus, *Epistula ad Ianuarium*, PL 33, 200: “Illa autem quae non scripta, sed tradita custodimus, quae quidem toto orbe terrarum servantur, datur intellegi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis conciliis, quorum est Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri”; Johannes Paulus II, encyklikan *Redemptoris missio*, 7 december 1990, nr.53-54: AAS 83 (1991), 300-302; Troskongregationen, Brev till katolska Kyrkans biskopar om några

till framtida generationer. All detta säkras och bevaras av det liturgiska regelverket.

10. Kyrkan själv har ingen makt över sådant som inrättats av Kristus själv och som utgör en oföränderlig del av liturgin.²³ I sanning, om bandet som sakramenten har med Kristus, vilken instiftat dem, och med de händelser som bildar själva Kyrkans grund löstes upp,²⁴ skulle detta inte gagna de troende utan allvarligt skada dem. Ty den heliga liturgin är intimt förenad med principiella ståndpunkter när det gäller läran,²⁵ så att användningen av icke godkända texter och riter med nödvändighet leder antingen till förminskning eller försvinnande av den nödvändiga förbindelselänken mellan *lex orandi* och *lex credendi*.²⁶

11. Eukaristins mysterium "är för stort för att tillåta någon att handha det efter eget huvud, så att dess helighet och universella ställning fördunklas".²⁷ Tvärtom - den som handlar så och ger sina egna böjelser fria tyglar skadar - även om han är präst - den romerska ritens väsensmässiga enhet, som med kraft bör upprätthållas,²⁸ och får bära ansvaret för handlingar som på intet sätt motsvarar den hunger och den törst efter den levande Guden som människor av i dag erfar. Sådana handlingar tjänar inte heller äkta pastoral omsorg eller en sann liturgisk förnyelse; i stället berövar de de kristtrogna deras rättmätiga andliga arv. Godtyckliga handlingar leder inte till sann förnyelse,²⁹ utan är till skada för de troendes rätt till gudstjänster som är ett uttryck för Kyrkans liv i överensstämmelse med hennes tradition och ordning. Sist och slutligen inför de felaktiga och disharmoniska element in i själva firandet av eukaristin, som på sitt eget upphöjda sätt och genom själva sitt väsen på underbart vis är avsett att beteckna och förmedla gemenskapen med det gudomliga livet och Guds folks

aspekter på Kyrkan som gemenskap, *Communio notio*, 28 maj 1992, nr. 7-10: AAS 85 (1993), 842-844; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Varietates legitimae*, nr. 26: AAS 87 (1995) 298-299.

²³ Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 21.

²⁴ Jfr Pius XII, Apostolisk konstitution *Sacramentum Ordinis*, 30 november 1947: AAS 40 (1948), 5; Troskongregationen, deklARATIONEN *Inter insigniores*, 15 oktober 1976, del IV: AAS 69 (1977), 107-108; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Varietates legitimae*, nr. 25: AAS 87 (1995), 298.

²⁵ Jfr Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*, 20 november 1947: AAS 39 (1947), 540.

²⁶ Jfr Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Inaestimabile donum*, 3 april 1980: AAS 72 (1980), 333.

²⁷ Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 52: AAS 95 (2003), 468.

²⁸ Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 4 och 38; Dekret om de orientaliska katolska kyrkorna, 21 november 1964, nr. 1;2;6; Paulus VI, Apostolisk konstitution *Missale Romanum*: AAS 61, 217-222; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 399; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Liturgiam authenticam*, 28 mars 2001, nr. 4: AAS 93 (2001), 685-726; här s. 686.

²⁹ Jfr Johannes Paulus II, Apostolisk förmaning *Ecclesia in Europa*, nr. 72: AAS 95 (2003).

enhet.³⁰ Resultatet är osäkerhet angående läran, förvirring och skandal i Guds folk, och - nästan som en nödvändig följd - kraftig opposition, något som mycket förvirrar och bedrövar många trogna kristna i denna vår tid, när dessutom det kristna livet är särskilt svårt på grund av inflytandet från "sekulariseringen".³¹

12. Tvärtom är det alla troendes rätt att liturgin, och framför allt firandet av den heliga mässan skall äga rum så som Kyrkan önskar att den skall utformas, i enlighet med de föreskrifter som återfinns i de liturgiska böckerna och andra lagar och regler. På samma sätt har det katolska folket rätt att vänta sig att det heliga mässoffret skall firas för dem på ett helgjutet och genomfört sätt, i enlighet med hela Kyrkans lära, såsom denna framläggs av hennes läroämbete. Slutligen är det den katolska gemenskapens rätt att den heliga eukaristin firas på ett sådant sätt att den verkligen framstår för dem som enhetens sakrament och utesluter alla felaktigheter och handlingar som kan framkalla splittring och partisöndring i Kyrkan.³²

13. Alla regler och förmaningar som framläggs i denna instruktion hänger på olika sätt ihop med Kyrkans sändning, vars uppgift det är att vaka över att ett så stort mysterium firas på rätt och värdigt sätt. Sista kapitlet i denna instruktion behandlar de olika sätt på vilka de enskilda reglerna hänger samman med all kyrklig lagstiftnings högsta norm - omsorgen om själarnas frälsning.³³

KAPITEL I

Reglering av den heliga liturgin

14. "Det är uteslutande Kyrkans auktoritet som har rätt att utförda regler för hur den heliga liturgin skall firas. Denna auktoritet innehas särskilt av den Apostoliska stolen och i enlighet med kyrkolagens bestämmelser av biskopen."³⁴

15. Den romerske påven, "Kristi ställföreträdare och herde för den universella Kyrkan på jorden, har i kraft av sitt högsta ämbete fullständig, omedelbar och universell ordinarie

³⁰Jfr Johannes Paulus II, *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 23: AAS 95 (2003), 448-449; Ritkongregationen (nuv. Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning), instruktionen *Eucharisticum mysterium*, 25 maj 1967, nr. 6: AAS 59 (1967), 545.

³¹Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Inaestimabile donum*: AAS 72 (1980), 332-333

³²Jfr 1 Kor 11:17-34; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 52: AAS 95 (2003), 467-468.

³³Jfr *Codex Iuris Canonici*, 25 januari 1983, can. 1752.

³⁴Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 22 § 1; jfr CIC, can. 838 § 1.

fullmakt, som han alltid fritt kan använda sig av”,³⁵ också när han vill träda i förbindelse med hjorden och dess herdar.

16. Det faller inom den Apostoliska stolens kompetens att utförda regler för den heliga liturgiins firande i den universella Kyrkan, att publicera de liturgiska böckerna och att ge *recognitio* (godkännande) åt deras översättning till folkspråken - liksom att garantera att reglerna för liturgin, särskilt de som styr firandet av det högtheliga mässoffret, överallt troget iaktas.”³⁶

17. “Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning har tillsyn över det som faller inom den Apostoliska stolens kompetens i fråga om reglering och främjande av den heliga liturgin, särskilt sakramenten, med tillbörlig hänsyn till vad som hör till Troskongregationens område. Den främjar och ser till att sakramenten rätt förvaltas, särskilt när det gäller sakramentens giltighet och deras firande i enlighet med kyrkolagens bestämmelser. “ Slutligen “söker den omsorgsfullt att se till att reglerna för liturgiins firande noga iaktas och att missbruk förhindras respektive elimineras när de upptäcks.”³⁷ Här måste särskild uppmärksamhet i enlighet med den universella Kyrkans tradition riktas mot firandet av den heliga mässan och till kulten av den heliga eukaristin också utanför mässans ram.

18. De kristtroga har rätt att kräva av den kyrkliga auktoriteten att den helt och effektivt reglerar den heliga liturgin så att den aldrig ger intryck att “vara någons privategendom, vare sig tillhöra celebranten eller den gemenskap i vilken mysterierna firas.”³⁸

1. Stiftets biskop, sin hjords överstepräst.

19. Stiftsbiskopen, den främste förvaltaren av Guds mysterier i den lokalkyrka som anförtrotts honom, är den som leder, främjar och övervakar hela dess liturgiska liv.³⁹ Ty “biskopen, utrustad med vigningssakramentets fullhet, är ‘förvaltare av den översteprästerliga nåden’,⁴⁰ särskilt i eukaristin som antingen firas av honom själv eller som han ger i uppdrag

³⁵CIC, can. 331; jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 22.

³⁶CIC, can. 838 § 2.

³⁷Jfr Johannes Paulus II, Apostolisk konstitution *Pastor bonus*, 28 juni 1998: AAS 80 (1988), 841-842, här art.62, 63 och 66, 876-877.

³⁸Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 52: AAS 95 (2003), 468.

³⁹Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekret om biskoparnas herdeämbete, *Christus Dominus*, 28 oktober 1965, nr. 15; jfr även Konstitution om den heliga liturgin, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 41; CIC, can. 387.

⁴⁰Vigningsbön vid biskopsvigning i den bysantinska riten: *Euchologion to mega*, Rom 1873, 139.

att fira”⁴¹ genom vilken Kyrkan ständigt lever och växer till.⁴²

20. Ja, Kyrkan träder fram först och främst när mässan firas, särskilt i stiftets katedral, “då hela Guds heliga folk deltar helt, fullt och aktivt, förenat i en enda bödens handling, vid ett enda altare där biskopen presiderar”, omgiven av sitt prästerskap, med diakoner och assistenter.⁴³ Dessutom “leds varje legalt mässfirande av biskopen, åt vilken uppgiften att frambära den kristna kulturen är anförtrodd till Guds majestät och ordna den i enlighet med Herrens och Kyrkans lagar, vilka får en ytterligare utläggning av de speciella regler han utfärdar för sitt stift.”⁴⁴

21. Det tillkommer alltså stiftsbiskopen att “inom gränserna för sin kompetens att utfärda liturgiska föreskrifter i sitt stift; dessa är alla förpliktade att rätta sig efter.”⁴⁵ Men biskopen måste lägga sig vinn om att inte tillåta att den frihet försvinner, som bestämmelserna i liturgiska böckerna förutsätter för att gudstjänsten på förnuftigt sätt skall kunna anpassas till den aktuella kyrkobyggnaden, till den grupp av troende som är närvarande eller till de särskilda pastorala omständigheterna på ett sådant sätt att den universella heliga riten blir verkligt anpassad till människors fattningsförmåga.⁴⁶

22. Biskopen styr den lokalkyrka som blivit honom anförtrodd,⁴⁷ och det är hans uppgift att reglera, leda, uppmuntra och ibland också att klandra,⁴⁸ detta är ett heligt uppdrag som han har tagit emot sedan sin vigning⁴⁹, ett uppdrag han fullgör för att bygga upp sin hjord i sanning

⁴¹Jfr Ignatius av Antiokia, *Ad Smyrn.*, 8,1: utg. F.X. Funk, I, 282.

⁴²Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 26; jfr Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 7: AAS 59 (1967), 545; jfr även Johannes Paulus II, Apostolisk förmaning *Pastores gregis*, 16 oktober 2003, nr. 32-41: L'Osservatore Romano, 17 oktober 2003, 6-8.

⁴³Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 41; jfr Ignatius av Antiochia, *Ad Magn. 7, Ad Philad. 4, Ad Smyrn. 8*; ed. F.X. Funk, I, 236, 266, 281; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 22, jfr även CIC, can. 839.

⁴⁴Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 26.

⁴⁵CIC, can. 838 § 4.

⁴⁶Jfr Rådet för förverkligande av Liturgikonstitutionen, *Dubium: Notitiae* 1 (1965), 254.

⁴⁷Jfr Apg 20:28; Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan, *Lumen gentium*, nr. 21 och 27; Dekret om biskoparnas herdeuppdrag i Kyrkan, *Christus Dominus*, nr. 3.

⁴⁸Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, 5 september 1970: AAS 62 (1970), 694.

⁴⁹Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om kyrkan *Lumen gentium*, nr. 21; Dekret om biskoparnas herdeuppdrag i Kyrkan *Christus Dominus*, nr. 3

och helighet.⁵⁰ Han bör belysa riternas och de liturgiska texternas inre mening och ge näring åt liturgins anda i prästerna, diakonerna och lekmännen,⁵¹ så att de leds fram till att aktivt och på ett fruktbarande sätt fira den heliga eukaristin.⁵² På samma sätt skall han sörja för att hela Kyrkans kropp skall växa till i samma förståelse, i kärlekens enhet - i stiftet, nationen och världen.⁵³

23. "De troende skall hålla sig till biskopen liksom Kyrkan håller fast vid Kristus och Jesus Kristus vid Fadern, så att alla blir ett i en harmonisk enhet och ger ära i rikaste mått åt Gud." Alla - inklusive medlemmarna av instituten för gudsvigt liv och sällskapen för apostoliskt liv liksom alla som är med i kyrkliga sammanslutningar och rörelser av alla slag - alla är underställda biskopens auktoritet i alla liturgiska frågor⁵⁴ - med undantag för sådana som har rättigheter som legitimt har blivit dem tillerkända. Stiftsbiskopen har därför rätt och plikt att inspektera och övervaka kyrkor och oratorier (kapell) på sitt territorium när det gäller alla liturgiska frågor.⁵⁵ Detta gäller även för dem som har grundats av medlemmar i ovannämnda institut eller står under deras ledning, förutsatt att de troende har för vana att besöka dem.⁵⁶

24. Gudsfolkets medlemmar har själva rätt att förvänta sig att deras biskop skall sörja för att förhindra missbruk när det gäller den kyrkliga disciplinen, särskilt när det gäller ordets tjänst och firandet av sakramenten och sakramentalierna, gudstjänsten och vördnaden för helgonen.⁵⁷

25. Kommissioner, råd eller kommittéer som upprättats av biskopen för att ta hand om "främjandet av liturgin, sakral musik och konst i hans stift" skall handla i överensstämmelse med biskopens avsikter och föreskrifter; de skall stödja sig på hans auktoritet och godkännande för att kunna utföra sin tjänst på bästa sätt⁵⁸ och för att biskopen effektivt skall kunna styra sitt stift. När det gäller dessa grupper och andra sammanslutningar och alla former för aktiviteter på det liturgiska området har det länge förelegat ett behov för

⁵⁰Jfr *Caeremoniale Episcoporum ex decreto sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Joannis Pauli PP II promulgatum, editio typica, 14 september 1984, Vatican Polyglot Press, 1985, nr. 10.*

⁵¹Jfr *Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 387.*

⁵²Jfr *ibid.*, nr. 22.

⁵³Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*: AAS 62 (1970), 694.

⁵⁴Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 27; jfr 2 Kor 4:15.

⁵⁵Jfr CIC, canones 397 § 1; 678 § 1.

⁵⁶Jfr *ibid.*, can. 683 § 1.

⁵⁷Jfr *ibid.*, can. 392.

⁵⁸Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Vicesimus quintus annus*, nr. 21: AAS 81(1989), 917; Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 45-46; Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 562.

biskoparna att överväga om deras arbete hittills har burit frukt⁵⁹ och att noga reflektera över vilka förändringar och förbättringar som skall göras i deras sammansättning och aktivitet⁶⁰ så att de kan vinna ny kraft. Man skall ha i minnet att de sakkunniga skall utses bland sådana personer vilkas sunda katolska tro och insikt i teologiska och kulturella frågor är utom allt tvivel.

2. Biskopskonferensen

26. Detsamma gäller för detta slag av kommissioner som har upprättats av biskopskonferensen i enlighet med konciliets vilja.⁶¹ Dessa kommissioner består av biskopar som klart skall skiljas åt från sina sakkunniga medhjälpare. Där antalet medlemmar i en biskopskonferens inte räcker till för att effektivt kunna upprätta en kommission bestående av dess egna medlemmar, bör ett råd eller en grupp sakkunniga utnämnas, alltid under ordförandeskap av en biskop, som skall fylla samma roll så långt som möjligt, dock utan att benämnas "liturgisk kommission".

27. Så tidigt som år 1970 förklarade den Apostoliska stolen att all experimentverksamhet med avseende på den heliga mässans firande skulle upphöra⁶² och upprepade detta år 1988.⁶³ Därmed har biskopskonferenserna inte någon fullmakt att tillåta experimentverksamhet med liturgiska texter eller annat som föreskrivs i de liturgiska böckerna. För att genomföra en sådan experimentell verksamhet i framtiden krävs tillstånd av Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning. Detta tillstånd måste vara skriftligt och begäras av biskopskonferensen. Det kommer inte att ges utan allvarliga skäl. När det gäller inkulturationsprojekt i liturgiska frågor skall de särskilda regler som har utarbetats gälla - strikt och i sin helhet.⁶⁴

28. Alla liturgiska föreskrifter som en biskopskonferens ger ut för sitt territorium i enlighet med lagens föreskrifter skall skickas in till Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning för *recognitio* (godkännande). Utan detta saknar de all bindande

⁵⁹Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Vicesimus quintus annus*, nr. 20: AAS 81(1989), 916.

⁶⁰Jfr *ibid.*

⁶¹Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 44; Biskopskongregationen, Brev sänt till ordförandena i biskopskonferenserna tillsammans med Kongregationen för folkens evangelisering, 21 juni 1989, nr. 9: AAS 91 (1999), 999.

⁶²Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationis*, nr. 12: AAS 62 (1970), 692-704, jfr här 703.

⁶³Kongregationen för gudstjänstlivet, *Deklaration om eukaristiska böner och liturgisk experimentverksamhet*, 21 mars 1988: *Notitiae* 24 (1988), 234-236.

⁶⁴Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Varietatis legitimae*: AAS 87 (1995), 288-314.

kraft.⁶⁵

3. Präster

29. Prästerna bildar som biskoparnas kompetenta och oersättliga medarbetare⁶⁶, kallade att tjäna Guds folk, ett enda presbyterium med sin biskop,⁶⁷ även om de har skilda uppgifter. "I varje församling som består av troende kristna gör de på visst sätt biskopen närvarande med vilken de är förbundna i förtroende och med frikostigt hjärtelag; i enlighet med sin ställning tar de sig an hans plikter och hans omsorger och förverkligar dessa i sitt dagliga arbete." och på grund av detta deltagande i biskopens prästadöme och sändning skall prästerna se sin biskop som en verklig fader och vörtnadsfullt lyda honom."⁶⁸ "Dessutom skall de alltid ha blicken riktad på Guds barns bästa och därför söka ge sitt bidrag till hela stiftets, ja till hela Kyrkans, pastorala sändning."⁶⁹

30. Den uppgift "som tillkommer särskilt präster när det gäller firandet av eukaristin" är stor, "ty det åligger dem att leda eukaristin *in persona Christi*, i Kristi person, och att vara gemenskapens vittne och tjänare inte bara för den församling eller grupp som direkt deltar i gudstjänsten, utan också för den universella Kyrkan, som alltid berörs i eukaristins sammanhang. Man måste beklaga att det särskilt under de år som följde på den post-konciljära reformen har förekommit missbruk - som ett resultat av missledd kreativitet och anpassning - vilka har varit en källa till lidande för många."⁷⁰

31. Må prästerna hålla de högtidliga löften de har avlagt i sin vigningsmessa och som de förnyar varje år i oljevigningsmässan, må de "andäktigt och troget fira Kristi mysterier till Guds lov och det kristna folkets helgelse, i enlighet med Kyrkans tradition, särskilt vid mässoffret och försoningens sakrament."⁷¹ De får inte avvika från den djupa meningen med

⁶⁵Jfr CIC, can. 838 § 3; Ritkongregationen, instruktionen *Inter Oecumenici*, 26 september 1964, nr. 31: AAS 56 (1964). 883; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning., instruktionen *Liturgiam authenticam*, nr. 79-80: AAS 93 (2001), 711-713.

⁶⁶ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekret om prästernas tjänst och arbete *Presbyterorum ordinis*, 7 december 1965, nr. 7; Pontificale Romanum, ed. 1962: Ordo consecrationis sacerdotalis, in Praefatione; Pontificale Romanum *ex decreto sacrosancti Concilii Vaticani II renovatum, auctoritate Pauli PP VI editum, Joannis Pauli PP II cura recognitum*: De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, editio typica altera, 29 juni 1989, Typis Polyglottis Vaticanis, 1990, cap. II: De Ordin. Presbyterorum, Praenotanda, nr. 101.

⁶⁷ Ignatius av Antiochia, *Ad Philadelph.*, 4: ed. F.X. Funk, I, 266; Cornelius I, citerad av Cyprianus, Brev 48,2: ed. G. Hartel, III, 610.

⁶⁸ Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 28.

⁶⁹ Jfr *ibid.*

⁷⁰ Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 52; jfr nr. 29: AAS 95 (2003), 467-468; 432-435.

⁷¹ Pontificale Romanum, De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, editio typica altera: *De Ordinatione presbyterorum*, nr. 124; jfr Missale Romanum, Feria V in Hebdomada Sancta: Ad Missam Chrismatis, Renovatio promissionum sacerdotalium, 292.

sin egen tjänst genom att förvanska det liturgiska firandet vare sig genom att förändra eller utesluta något eller genom godtyckliga tillägg.⁷² Ty, som Ambrosius säger, “Kyrkan skadas inte i sig själv ...utan i oss. Låt oss akta oss för att skada Kyrkan.”⁷³ Kyrkan få alltså inte lida skada som förorsakas av präster som så högtidligt har gett sig själv åt sin tjänst. Må de i stället under biskopens auktoritet troget försöka hindra även andra från att göra sig skyldiga till sådana förvanskningar.

32. “Kyrkoherden skall sträva efter att den heliga eukaristin blir mittpunkten i församlingens liv; han skall i sitt arbete se till att de kristtrogna får sin näring genom sakramentens andäktiga firande och framför allt att de ofta nalkas den heliga eukaristin och botens sakrament; han skall också anstränga sig för att de troende ber i sina familjer och medvetet och aktivt deltar i den heliga liturgin, som kyrkoherden under sin biskops myndighet är förpliktad att reglera och övervaka i sin församling så att missbruk inte uppkommer.⁷⁴ Även om det är lämpligt att han får hjälp med att fira gudstjänst av några församlingsmedlemmar får han inte i något avseende delegera till dem vad som är hans egen uppgift.

33. Slutligen skall alla “präster bemöda sig om att på lämpligt sätt odla sina liturgiska kunskaper och sin liturgiska förmåga, så att Gud, Fadern, Sonen och den helige Ande hyllas på ett allt bättre sätt av de kristna församlingar och grupper som är dem anförtrodda.”⁷⁵ Må de framför allt fyllas av den förundran och glädje som påskmysteriet ingjuter i de troendes hjärtan då det firas.⁷⁶

4. Diakoner

34. Diakonerna, “som tar emot handpåläggning inte till prästadöme, utan till tjänargärning”⁷⁷ skall som män med gott rykte⁷⁸ handla på ett sådant sätt att de med Guds hjälp kan kännas

⁷²Jfr Konciliet i Trident, Session VII, 3 mars 1547, Dekret om sakramenten, kanon 13, DS 1613; Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 22; Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 544, 546-547, 562; CIC can. 846, § 1; Missale Romanum, Allmän inledning nr. 24.

⁷³Ambrosius, *De Virginitate*, nr. 48: PL 16, 278.

⁷⁴CIC, can. 528 § 2.

⁷⁵Anda Vatikankonciliet, Dekret om prästernas arbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr. 5.

⁷⁶Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 5: AAS 95 (2003), 436.

⁷⁷Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 29; jfr Constitutiones Ecclesiae Aegyptiacae, III,2: ed. F.X. Funk, *Didascalia*, II, 103; *Statuta Ecclesiae Ant.*, 37-41:ed. D. Mansi 3, 954.

⁷⁸Jfr Apg 6:3.

igen som sanna lärjungar⁷⁹ “till den “som kom för att tjäna, inte att låta sig betjänas”⁸⁰ och som var ibland sina lärjungar som “en som tjänar”.⁸¹ Styrka av den helige Andes gåva som de har tagit emot genom handpåläggningen står de i Guds folks tjänst, i gemenskap med biskopen och hans prästerskap.⁸² De bör därför se biskopen som en fader och bistå honom och prästerna “i ordets, altarets och kärlekens diakoni”.⁸³

35. Må de aldrig försumma att, “såsom aposteln säger, betrakta trons mysterium med ett rent samvete⁸⁴ och förkunna denna tro i ord och gärning i enlighet med evangeliet och Kyrkans tradition”⁸⁵ i helhjärtad, trogen och ödmjuk tjänst åt den heliga liturgin som det kyrkliga livets källa och höjdpunkt, “för att alla skall komma samman, lova Gud i Kyrkans gemenskap, delta i offret och äta Herrens måltid.”⁸⁶ Alla diakoner skall göra sitt för att den heliga liturgin skall kunna firas i enlighet med de vederbörligen godkända liturgiska böckernas föreskrifter.

KAPITEL II

Lekfolkets deltagande i mässliturgin

1. Aktivt och medvetet deltagande

36. Att fira mässan utgör som Kristi och Kyrkans handling mittpunkten av hela det kristna livet både i den universella och den lokala Kyrkan liksom för de enskilda troende människorna,⁸⁷ som berörs “på olika sätt, alltefter skillnader i ställning, uppgifter och aktivt

⁷⁹Joh 13:35.

⁸⁰Matt 20:28.

⁸¹Jfr Luk 22:27

⁸²Jfr Caeremoniale Episcoporum, nr. 9 och 23. Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 29.

⁸³Jfr Pontificale Romanum, De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, editio typica altera, cap. III, De Ordinatione diaconorum, nr. 199.

⁸⁴Jfr 1 Tim 3:9.

⁸⁵Jfr Pontificale Romanum, De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, editio typica altera, cap. III, *De Ord. Diaconorum*, nr. 200.

⁸⁶Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 26; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 91.

⁸⁷Jfr *ibid.*, nr. 41; Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 11; Dekret om prästernas arbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr. 2, 5, 6; Dekret om biskoparnas herdeuppsdrag *Christus Dominus*, nr 30; Dekret om ekumeniken *Unitatis redintegratio*, 21 november 1964, nr. 15; Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 3e;6: AAS 59 (1967), 542, 544-545; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 16.

deltagande.”⁸⁸ Så visar det kristna folket, “ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds egendomsfolk”⁸⁹ fram sin “inre, sammanhängande och hierarkiska ordning.”⁹⁰ “De kristnas allmänna (gemensamma) prästadöme och det hierarkiska ämbetets prästadöme skiljer sig visserligen från varandra till sitt väsen och inte bara i fråga om graden. Ändå är de samordnade. Båda har var på sitt särskilda sätt del i Kristi enda prästadöme.”⁹¹

37. Alla kristtrogna, befriade från sina synder och inlemmade i Kyrkan genom dopet, är genom det sakramentala inseglet inriktade på den kristna religionens Gudsdyrkan,⁹² så att de i kraft av sitt kungliga prästadöme⁹³ kan hålla ut i bön och lovprisning av Gud⁹⁴ och fram bära sig själva som ett levande och heligt offer vilket behagar Gud och blir till ett vittnesbörd för andra genom sina gärningar⁹⁵: de vittnar om Kristus över hela jorden och ger svar åt dem som frågar dem om det hopp om evigt liv som finns i dem.⁹⁶ Därför kan lekfolkets deltagande också i eukaristin och andra Kyrkans handlingar och gudstjänster inte likställas med enbart närvaro, ännu mindre med passiv närvaro, utan skall snarare betraktas som en verkligt aktiv troshandling som härrör ur den värdighet man tagit emot i dopet.

38. Kyrkan har alltid lärt att eukaristin till sin natur inte bara är en måltid, utan också och i högsta grad ett offer. Därför förstår man denna lära rätt om man ser den som en av de viktigaste nycklarna till alla troendes fulla deltagande i ett så stort sakrament.⁹⁷ Ty om “mysteriet berövas sin offerkaraktär tolkas det som om dess mening och betydelse helt enkelt skulle inskränka sig till en broderlig måltid.”⁹⁸

39. För att främja och kalla fram aktivt deltagande tog förnyelsen av de liturgiska böckerna i senare tid i enlighet med konciliets avsikt fram acklamationer, responsorier, psaltarpsalmer, antifoner och sånger ur Gamla och Nya Testamentet liksom handlingar, rörelser och gester

⁸⁸Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 10.

⁸⁹1 Pet 2:9; jfr 2:4-5.

⁹⁰Missale Romanum, Allmän inledning nr. 91; jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 41.

⁹¹Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 10.

⁹²Jfr Thomas av Aquino, *Summa theologiae*, III, qu 63, a 2.

⁹³Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 10; jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 28: AAS 95 (2003), 452.

⁹⁴Jfr Apg 2:42-47.

⁹⁵Jfr Rom 12:1.

⁹⁶Jfr 1 Pet 3:15; 2:4-10.

⁹⁷Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 12-18; AAS 95 (2003), 441-445; Brev *Dominicae Caenae*, 24 februari 1980, nr. 9: AAS 72 (1980), 129-133,

⁹⁸Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 10: AAS 95 (2003), 439.

och manade till helig tystnad vid lämpliga tillfällen. Man försåg också lekfolkets uppgifter i liturgin med särskilda anvisningar.⁹⁹ Dessutom ges det stor flexibilitet för att främja kreativiteten när det gäller att anpassa gudstjänstfirandet till deltagarnas behov, till deras förståelse, deras inre förberedelse och deras särskilda gåvor, allt i enlighet med de givna liturgiska reglerna. I sånger, melodier, urval av böner och läsningar, predikan, förberedelse av de troendes allmänna förbön, korta förklaringar, utsmyckningen av kyrkobyggnaden efter årets växlingar finns det stora möjligheter att i varje gudstjänst lämna utrymme för viss variation varigenom också den liturgiska traditionen bättre framträder. På detta sätt håller gudstjänsten jämna steg med pastorala krav och genomsyras av de utmärkande drag som främjar deltagarnas inre samling. Men man måste komma ihåg att gudstjänsternas kraft inte består i att ofta ändra på ceremonierna utan att tränga djupare in i Guds ord och det mysterium som firas¹⁰⁰.

40. Icke desto mindre måste det betonas att det faktum att liturgin medför aktivitet inte innebär att var och en nödvändigtvis måste ha något konkret att göra förutom de handlingar och gester som alla gör, som om en särskild liturgisk tjänst måste ges åt var och en att utföra. De kateketiska undervisningen bör i stället kraftfullt sträva efter att korrigera sådana vida spridda, ytliga uppfattningar och handlingsmönster som man ofta möter under senare år och alltid på nytt ingjuta känslan av stor förundran hos de kristtroga inför storheten i det mysterium som är eukaristin. När hon firar denna går Kyrkan alltid över från det som är föråldrat till det nya livet: "*in novitatem a vetustate*", till det nya från det gamla.¹⁰¹ Ty när Kyrkan firar eukaristin - och detta gäller också hela det kristna livet som hämtar sin kraft ur denna och leder fram till den - kastar hon sig som den heliga aposteln Thomas i tillbedjan ned för den Herre som blev korsfäst, led och dog, blev begravnen och uppstod, och ropar ständigt till honom som är klädd i hela glansen av sin gudomliga härlighet: "Min Herre och min Gud!"¹⁰²

41. Tills synnerligen stor hjälp för att uppmuntra, främja och nära denna inre förståelse av deltagande i liturgin är det ständiga och vida spridda firandet av tidegården, användningen av sakramentalier och sådana andaktsövningar som förekommer i den folkliga fromheten. De sistnämnda "tillhör visserligen inte liturgin i sträng mening men har ändå en särskild betydelse och ett särskilt värde och skall anses ha ett visst samband med det liturgiska sammanhanget, särskilt när de har prisats och rekommenderats av själva läroämbetet,¹⁰³

⁹⁹Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 30-31.

¹⁰⁰Jfr Gudstjänstkongregationen, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. 1: AAS 62 (1970), 695.

¹⁰¹Jfr *Missale Romanum*, *Feria secunda post Dominicam V in Quadragesima* (Måndagen efter Femte söndagen i Fastan), *Collecta* (Kollektbön), 258.

¹⁰²Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Novo Millennio ineunte*, 6 januari 2001, nr. 21: AAS 93 (2001), 280; jfr Joh 20:28.

¹⁰³Jfr Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 586; jfr också Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 67; Paulus VI, Apostolisk förmaning *Marialis cultus*, 11 februari 1974, 113-168, här särskilt s. 134; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, *Diretorio su pietà popolare e Liturgia*, 17 december 2001.

vilket speciellt är fallet när det gäller Jungfru Marias rosenkrans.¹⁰⁴

Eftersom dessa andaktsövningar dessutom både leder det kristna folket till mottagande av sakramenten, särskilt eukaristin, och till "meditation över vår frälsnings mysterier och efterföljelse av helgonens himmelska exempel, är de inte utan hälsosamma verkningar på vårt deltagande i den liturgiska formen för gudstjänst.¹⁰⁵

42. Det måste vara klart att Kyrkan inte har samlats genom en mänsklig viljeakt: snarare har hon kallats samman av Gud i den helige Ande, och hon svarar i tro på hans fria kallelse (ordet *ekklesia* har ju att göra med *klesis*, eller "kallelse" att göra).¹⁰⁶ Inte heller är det eukaristiska offret att anse som "koncelebration" i ordets egentliga bemärkelse mellan prästen och de närvarande i församlingen.¹⁰⁷ Tvärtom är eukaristin "som celebreras av prästen en gåva som radikalt överstiger gemenskapens förmåga... den gemenskap som samlas för att fira eukaristin kräver absolut en vigd präst, som förestår den för att den skall bli en riktig eukaristisk samling. Å andra sidan är gemenskapen i sig själv oförmögen att frambringa en vigd ämbetsbärare."¹⁰⁸ Det är högst nödvändigt att undgå all tvetydighet när det gäller detta och att finna en utväg ur svårigheterna under senare år. Därför får man inte omdömeslöst använda sådana termer som "celebrerande gemenskap" eller "celebrerande församling" (på andra språk "celebrating community" eller "celebrating assembly, "asamblea celebrante", "assemblée célébrante", assemblea celebrante") eller liknande.

2. Lekmannatjänster vid firandet av den heliga mässan

43. För gemenskapens och hela Guds Kyrkas bästa har några lekmän i enlighet med traditionen med rätta och på ett lovvärt sätt utfört vissa tjänster vid firandet av den heliga liturgin.¹⁰⁹ Det är riktigt att ett antal personer sinsemellan delar upp och utför olika uppgifter eller olika delar av samma tjänst.¹¹⁰

¹⁰⁴Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Rosarium Virginis Mariae*, 16 oktober 2002: AAS (2003), 5-36.

¹⁰⁵Jfr Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 553.

¹⁰⁶Jfr Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Varietates legitimae*, nr. 22: AAS 87 (1995), 297.

¹⁰⁷Jfr Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 586-587.

¹⁰⁸Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 29: AAS 95 (2003), 433; Fjärde Laterankonciliet, 11-30 november 1215, kapitel I: DS 802; Konciliet i Trient, session XXIII, 15 juli 1563, Lära och kanones om den heliga vigningen, kapitel 4: DS 1767-1770; Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 553.

¹⁰⁹Jfr CIC can. 230 § 2; jfr också *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 97.

¹¹⁰Jfr *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 97.

44. Förutom tjänsterna med "kyrkligt uppdrag", akolyt och lektor,¹¹¹ är de viktigaste bland dessa tjänster det temporära uppdraget att vara akolyt¹¹² och lektor.¹¹³ Till dessa kommer andra funktioner som beskrivs i det romerska missalet¹¹⁴, till exempel att förbereda hostiorna och tvätta de liturgiska dukarna o. dyl. "Var och en, såväl präst som lekman, skall vid fullgörandet av sin uppgift utföra endast det och allt det som tillkommer honom efter sakens natur och enligt de liturgiska reglerna."¹¹⁵ I själva gudstjänstfirandet liksom vid dess förberedelse skall de göra vad som behövs så att Kyrkans liturgi kan genomföras på ett värdigt och riktigt sätt.

45. Man skall undvika faran att fördunkla den kompletterande relationen mellan det de vigda ämbetsbärarna gör och det som utförs av lekfolk så att lekmännens tjänst undergår något som man kalla för en viss "klerikalisering", medan de vigda ämbetsbärarna på olämpligt sätt åtar sig sådant som hör till lekmännens liv och gärning.¹¹⁶

46. De kristtrogna i lekmannaståndet som utses att hjälpa till i gudstjänsten skall vara välutbildade och väl förberedda. Deras kristna liv, moral och trohet mot Kyrkans läroämbete skall vara exemplariskt. Det är lämpligt att en sådan person får liturgisk utbildning i enlighet med hans eller hennes ålder, levnadsvillkor, levnadsstånd och religiösa kultur.¹¹⁷ Ingen skall utses till en sådan uppgift som skulle orsaka bestörtning och oro bland de troende.¹¹⁸

47. Det är högst lovvärt att upprätthålla den goda sed som innebär att pojkar eller ynglingar, vanligtvis kallade ministranter, gör altartjänst som akolyter och får undervisning om sin

¹¹¹Jfr Paulus VI, Apostoliskt brev (Motu proprio), *Ministeria quaedam*, 15 augusti 1972, nr VI-XII; Pontificale Romanum ex decreto sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP VI promulgatum, De institutone lectorum et acolythorum, de admissione inter candidatos ad diaconatum et presbyteratum, de sacro caelibatu amplectendo, editio typica, 3 december 1972, Typis polyglottis Vaticanis, 1973, 10: AAS 64 (1972), 529-534, här 532-533; CIC can. 230 § 1; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 98-99, 187-193.

¹¹²Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 187-190, 193; CIC, can. 230 § 2-3.

¹¹³Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 24; Kongregationen för sakrament och gudstjänst, instruktionen *Inaestimabile donum*, nr. 2 och 18: AAS 72 (1980), 334, 338; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 101, 194-198; CIC can. 230 § 2-3.

¹¹⁴Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 100-107.

¹¹⁵Ibid., nr. 91; jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 28.

¹¹⁶Jfr Johannes Paulus II, Tal till biskopskonferensen på Antillerna, 7 maj 2002, nr. 2: AAS 94 (2002), 575-577; Postsynodal apostolisk uppmaning *Christifideles laici*, 30 december 1988, nr. 23: AAS 81 (1989), 393-521, här 429-431; Kongregationen för klerus och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, 15 augusti 1997, teologiska principer, nr. 4: AAS 89 (1997), 860-861.

¹¹⁷Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 19.

¹¹⁸Kongregationen för gudstjänsten, instruktionen *Immensae caritatis*, 29 januari 1973: AAS 65 (1973), 266.

uppgift i enlighet med sin fattningsförmåga.¹¹⁹ Man får inte glömma att ett stort antal av vigda ämbetsbärare under århundradenas lopp har kommit från kretsen av sådana pojkar.¹²⁰ Sammanslutningar för dem, som också innesluter deras föräldrars deltagande och hjälp, skall upprättas och främjas; på detta sätt tillgodoser man bättre den pastorala omsorgen för ministranterna. Om sådana sammanslutningar får internationell karaktär, tillkommer det Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning att upprätta dem eller att stadfästa respektive revidera deras stadgar.¹²¹ Flickor och kvinnor kan också få tillstånd att tjäna vid altaret efter stiftsbiskopens beslut och under förutsättning att man rättar sig efter gällande regler.¹²²

Kapitel III

Det rätta sättet att fira mässan

1. Material i den heliga eukaristin

48. Brödet som används i det heliga eukaristiska offret skall vara osyrat, av rent vete och färskt så att det inte föreligger fara för att det möglar.¹²³ Härav följer att bröd av annat slag, även om det är av ett sädesslag eller blandat med en annan sort som skiljer sig från vete så mycket att det inte allmänt kan anses som vetebröd, inte kan anses som giltig materia för att bli det heliga offret och eukaristins sakrament.¹²⁴ Det är ett allvarligt missbruk att tillsätta andra substanser, till exempel frukt, socker eller honung och blanda det i brödet som är avsett för eukaristin. Hostierna skall givetvis bakas av sådana personer som inte bara utmärker sig genom sin integritet, utan också är skickliga att göra dem och utrustade med passande redskap.¹²⁵

49. För att bättre markera eukaristins tecken-funktion är det lämpligt att åtminstone några delar av det eukaristiska brödet (den stora hostian) efter brödsbrytelsen delas ut till några

¹¹⁹Jfr Ritkongregationen, instruktionen *De Musica sacra*, 3 september 1958, nr. 93 c: AAS 50 (1958), 656.

¹²⁰Jfr Påvliga rådet för tolkning av lagtexter, Svar på en fråga, 11 juli 1992: AAS 86 (1994), 541-542; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, Brev till ordförandena i biskopskonferenserna om lekmäns liturgiska tjänst, 15 mars 1994: Notitiae 30 (1994) 333-335, 347-348.

¹²¹Jfr Johannes Paulus II, Apostolisk konstitution *Pastor bonus*, art. 65: AAS 80 (1988), 877.

¹²²Jfr Påvliga rådet för tolkning av lagtexter, Svar på en fråga, 11 juli 1992: AAS 86 (1994), 541-542; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, Brev till ordförandena i biskopskonferenserna om lekmäns liturgiska tjänst, 15 mars 1994: Notitiae 30 (1994) 333-335, 347-348. Brev till en biskop, 27 juli 2001: Notitiae 38 (2002), 46-54.

¹²³Jfr CIC can. 924 § 2; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 320.

¹²⁴Jfr Kongregationen för sakramentsförvaltning, instruktionen *Dominus Salvator noster*, 26 mars 1929, nr. 1: AAS 21 (1929), 631-642, här 632.

¹²⁵Jfr *ibid.*, nr. II: AAS 21 (1929), 635.

troende vid kommunionen. "Små hostior är emellertid inte på något sätt uteslutna när antalet personer som tar emot den heliga kommunionen eller andra pastorala behov kräver detta."¹²⁶ Tvärtom är det vanligtvis små hostior vilka inte behöver brytas som för det mesta skall användas.

50. Vinet som används för det allraheligaste eukaristiska offret skall vara naturligt, komma från vinrankans frukt, rent och färskt, inte blandat med andra ämnen.¹²⁷ Vid själva mässfirandet skall en liten mängd vatten tillsättas. Man skall noga se till att det vin som är avsett för mässfirandet är väl bevarat och inte surnar.¹²⁸ Det är strängt förbjudet att använda vin vars äkthet eller ursprung kan sättas i fråga, ty Kyrkan kräver säkerhet när det gäller vad som är nödvändigt för sakramentens giltighet. Inga andra drycker av vad slag det vara må får användas, eftersom de inte utgör giltig materia för sakramentet.

2. Den eukaristiska bönen.

51. Endast de eukaristiska böner får användas vilka återfinns i det romerska missalet eller är lagenligt godkända av den Apostoliska stolen och uppfyller sättet och villkoren för användning som denna ställer upp. "Det kan inte tolereras att enskilda präster tar sig rätten att själva sätta ihop egna eukaristiska böner"¹²⁹, att ändra på de texter som godkänts av Kyrkan eller att införa andra som ställts samman av privatpersoner.¹³⁰

52. Proklamationen av den eukaristiska bönen, som till själva sin natur är hela gudstjänstens höjdpunkt, är prästens angelägenhet i kraft av vinningen. Därför är det ett missbruk att framföra den på ett sådant sätt att några delar av den eukaristiska bönen läses av en diakon, en ministrant, av enskilda troende eller av alla de troende tillsammans. Den eukaristiska bönen skall alltså i sin helhet läsas av prästen ensam.¹³¹

53. När prästen läser den eukaristiska bönen" skall det inte förekomma andra böner eller sång, och orgeln och andra musikinstrument skall vara tysta".¹³² Undantaget är församlingens acklamationer som har fått godkännande enligt gällande regler, såsom det anges nedan.

¹²⁶Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 323.

¹²⁷Jfr Luk 22:18; CIC can 924 §§ 1 och 3; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 322.

¹²⁸Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 323.

¹²⁹Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Vicesimus quintus annus*, nr. 13: AAS (1989).

¹³⁰Kongregationen för gudstjänstliv och sakrament, instruktionen *Inaestimabile donum*, nr. 5: AAS 72 (1980), 335.

¹³¹Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 28: AAS 95 (2003), 452; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 147; Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. 4. AAS 62 (1970), 698; Kongregationen för gudstjänstliv och sakrament, instruktionen *Inaestimabile donum*, nr. 5: AAS 72 (1980), 334-335.

¹³²Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 32.

54. Men församlingsmedlemmarna deltar alltid aktivt och aldrig enbart passivt: “ty de förenar sig tyst med prästen i tro liksom med sina föreskrivna inskott i den eukaristiska bönen, särskilt i svaren i prefationsdialogen, *Sanctus*, acklamationen efter konsekrationen och “*Amen*” efter slutdoxologin, liksom i övriga acklamationer som är stadfästa av biskopskonferensen med *recognitio* (godkännande) av den Heliga stolen.¹³³

55. På vissa håll har det funnits ett missbruk som består i att prästen bryter hostian vid konsekrationen i den heliga mässan. Detta missbruk strider mot Kyrkans tradition. Det är förkastligt och måste snabbt rättas till.

56. Omnämmandet av påvens och stiftsbiskopen namn i den heliga eukaristin får inte utelämnas, eftersom detta är en uråldrig tradition som skall upprätthållas - som en manifestation av kyrklig gemenskap. Ty “samling till den eukaristisk gemenskap innebär också förening med den egna biskopen och med den romerske påven.”¹³⁴

3. Mässans övriga delar.

57. De kristtrognas gemenskap har rätt att vänta sig att det särskilt i söndagsgudstjänsterna vanligtvis erbjuds verkligt passande sakral musik och att altare, liturgiska kläder, corporale och kalkdukar är i värdigt, ordnat och rent skick i enlighet med reglerna.

58. Alla kristtrogna har också rätt till att eukaristin noga förbereds till alla sina delar så att Guds Ord rätt och verksamt kan förkunnas och förklaras; att möjligheten att utvälja liturgiska texter och riter omsorgsfullt fullgörs i enlighet med reglerna; och att deras tro rätt bevaras och får näring av de ord som sjungs i den heliga liturgin.

59. Den förkastliga ovanan som får präster, diakoner eller lekmän att här och där ändra eller godtyckligt variera de texter i den heliga liturgin de har uppdrag att uttala, måste upphöra. När de gör sådant gör de firandet av den heliga liturgin till något instabilt och förvanskar inte sällan liturgins sanna innebörd.

60. I mässfirandet är Ordets och Eukaristins liturgi oskiljaktiga delar av ett och samma skeende som intimt är förbundna med varandra. Därför är det inte tillåtet att skilja en del från en annan och fira dem vid skilda tidpunkter och på olika platser.¹³⁵ Inte heller är det tillåtet att fira olika delar av den heliga mässan vid olika tider samma dag.

61. Då man väljer de bibliska läsningar som skall läsas i mässan, skall gällande regler i de

¹³³Ibid., nr. 147; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 28: AAS 95 (2003), 452; jfr också Kongregationen för gudstjänstliv och sakrament, instruktionen *Inaestimabile donum*, nr. 5: AAS 72 (1980), 334-335.

¹³⁴Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 39: AAS 95 (2003), 459.

¹³⁵Jfr Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. 2b: AAS 62 (1970), 696.

liturgiska böckerna följas: ¹³⁶ “För att Guds ord i rikligare mått skall bli näring för de troende, skall rikligare tillgång beredas till bibelns skatter.”¹³⁷

62. Det är heller inte tillåtet att utelämna eller ersätta de föreskrivna bibliska läsningarna på eget bevåg och särskilt att “ersätta läsningarna och responsoriepsalmen, som innehåller Guds Ord, med andra, icke-bibliska texter.”¹³⁸

63. Vid firandet av den heliga liturgin är läsningen av evangeliet, “som är höjdpunkten i Ordets liturgi”¹³⁹ av Kyrkans tradition reserverad för en vigd ämbetsbärare.¹⁴⁰ En lekman får inte förkunna evangeliet i den heliga mässan, inte ens en gudsvigd person, inte heller vid övriga tillfällen då inte reglerna uttryckligen tillåter det.¹⁴¹

64. Predikan (homilian) som hålls under mässfirandet och är en del av själva liturgin,¹⁴² “skall vanligtvis hållas av den celebrerande prästen själv. Han kan anförtro den åt en koncelebrerande präst eller ibland allt efter omständigheterna åt en diakon, men aldrig åt en lekman, man eller kvinna.”¹⁴³ Vid särskilda tillfällen och av rimlig orsak kan den hållas av en biskop eller präst som är närvarande i gudstjänsten men inte kan koncelebrera.”¹⁴⁴

65. Man skall hålla i minnet att alla föregående regler som kan ha låtit icke-vigda troende att hålla predikan (homilian) under mässfirandet måste anses vara avskaffade av bestämmelsen i CIC can. 767 § 1.¹⁴⁵ Denna praxis är förkastad, så att den inte kan tillåtas att uppnå

¹³⁶Jfr *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 356-362.

¹³⁷Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr.51.

¹³⁸*Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 57; jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Vicesimus quintus annus*, nr. 13: AAS 81 (1989), 910; Troskongregationen, deklARATIONEN *Dominus Iesus*, om Jesu Kristi och Kyrkans enastående ställning och frälsande universalitet, 6 augusti 2000: AAS 92 (2000), 742-765.

¹³⁹*Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 60.

¹⁴⁰Jfr *ibid.*, nr. 59-60.

¹⁴¹Jfr t.ex. *Rituale Romanum, ex decreto SS Oecumenici Concilii Vaticani II renovatum, auctoritate Puli VI editum Joannis Pauli PP II cura recognitum*: Ordo celebrandi Matrimonium, editio typica altera, 19 Martii 1990, Typis Polyglottis Vaticanis 1991, nr. 125; Roman Ritual, renewed by decree of the Second Vatican Ecumenical Council and promulgated by authority of Pope Paul VI: Order for anointing the Sick and for their Pastoral Care, *editio typica*, 7 december 1972, Vatican Polyglot Press, 1972, nr. 72.

¹⁴²Jfr CIC, can. 767 § 1.

¹⁴³Jfr *Missale Romanum*, Allmän inledning nr. 66; jr också CIC, can. 6, § 1.2 och can. 767 §1. Om detta ämne finns beaktansvärda föreskrifter i Kongregationen för klerus och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska föreskrifter, art. 3 § 1: AAS 89 (1997), 865.

¹⁴⁴*Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 66; jfr också CIC, can. 767 § 1.

¹⁴⁵Jfr Kongregationen för klerus och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska föreskrifter, art. 3 § 1: AAS (1997), 865. Jfr även CIC, can. 6 § 1, 2; Påvliga kommissionen för tolkning av CIC, Svar på en fråga, 20 juni 1987: AAS 79 (1987), 1249.

ställningen av sedvänja.

66. Förbudet för lekfolk att predika inom mässans ram gäller också seminarister, teologistudenter och sådana som fungerar som "pastoralassistenter". Inte heller skall man göra undantag för någon annan lekman, grupp, gemenskap eller sammanslutning.¹⁴⁶

67. Man skall särskilt vinnlägga sig om att predikan har sin fasta grund i frälsningens mysterier. Den skall utlägga trons hemligheter och den kristna moralen utifrån de bibliska läsningarna och de liturgiska texterna under loppet av det liturgiska året och kommentera texterna i mässans ordinarium och proprium eller i Kyrkans andra riter.¹⁴⁷ Det är klart att alla tolkningar av Skriften måste kunna återföras till Kristus själv som den ende på vilken hela frälsningshistorien hänger, även om detta skall göras i ljuset av det särskilda sammanhang som utgörs av det liturgiska firandet. I predikan skall man se till att Kristi ljus belyser dagens händelser. Men detta får inte betyda att Guds sanna och oförfälskade ord fördunklas, till exempel genom att man enbart behandlar politik eller profana ämnen eller låter sin framställning utgå från samtida pseudo-religiösa strömningar.¹⁴⁸

68. Stiftsbiskopen skall noga vaka över hur man predikar,¹⁴⁹ också genom att utfärda föreskrifter och riktlinjer, liksom genom att förse sina ämbetsbärare med lämpliga hjälpmedel. Han skall också uppmuntra möten och andra projekt för detta ändamål så att de får tillfälle att mera grundligt tränga in i predikans natur och finna hjälp till dess förberedelse.

69. I den heliga mässan liksom i andra gudstjänster får inget annat "Credo" (Trosbekännelse) finnas med än det som återfinns i de rätt godkända liturgiska böckerna.

70. De offergåvor som de kristtrogna vanligtvis bär fram vid eukaristins liturgi i den heliga mässan måste inte inskränka sig till bröd och vin för själva eukaristifirandet, utan också omfatta gåvor från de troende i form av pengar eller annat för karitativ verksamhet. Men yttre gåvor måste alltid vara ett uttryck för den sanna gåva som Gud väntar sig av oss: ett förkrossat hjärta, kärleken till Gud och till vår nästa genom vilken vi blir likformiga med Kristi offer, som bar fram sig själv för oss. Ty i eukaristin lyser det kärlekens mysterium fram på enastående klart sätt, som Jesus uppenbarade vid den sista måltiden genom att tvätta sina lärjungars fötter. Pengar liksom andra bidrag till de fattiga bör placeras på ett lämpligt ställe på ett visst avstånd från själva det eukaristiska bordet.¹⁵⁰ Förutom pengar och då och då en mycket liten symbolisk gåva av annat slag är det bäst att

¹⁴⁶Jfr Kongregationen för klerus och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska föreskrifter, art. 3 § 1: AAS 89 (1997), 864-865.

¹⁴⁷Jfr konciliet i Trident, Session XXII, 17 september 1562, Om det heliga mässoffret, kapitel 8: DS 1749; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 65.

¹⁴⁸Jfr Johannes Paulus II, Tal till ett antal biskopar på "Ad-limina"-besök i Rom, 28 maj 1993, nr. 2: AAS 86 (1994), 330.

¹⁴⁹Jfr CIC, can. 386 § 1.

¹⁵⁰Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 73.

sådana gåvor bärs fram utanför mässfirandet.

71. Den romerska ritens sed att ge fridshälsning kort före kommunionen skall bibehållas. Ty enligt den romerska ritens tradition har denna sed ingenting att göra vare sig med försoning eller syndaförlåtelse, utan betecknar i stället frid, gemenskap och kärlek före mottagandet av den heliga eukaristin.¹⁵¹ Det är snarare botakten som skall utföras i mässans början (särskilt i sin första form) som har denna prägel av försoning mellan bröder och systrar.

72. Det är lämpligt "att var och en ger fridshälsningen enbart till den som befinner sig närmast - och på ett diskret sätt." Prästen kan ge fridshälsningen till assistenterna/ministranterna, men stannar alltid kvar i presbyteriet/koret för att inte störa gudstjänsten. Han gör på samma sätt om han vill ge fridshälsningen till några få av de troende." - "Vad gäller sättet att ge fridshälsning skall detta bestämmas av biskopskonferensen i enlighet med folkets inställning och sedvänjor", och detta är föremål för *recognitio* (godkännande) av den Apostoliska stolen.¹⁵²

73. Brödsbrytelsen i den heliga mässan får utföras endast av den celebrerande prästen, om nödvändigt med hjälp av en diakon eller en koncelebrant. Den börjar efter fridshälsningen medan *Agnus Dei* sjungs eller läses. Ty gesten att bryta brödet, som "utfördes av Kristus vid den sista måltiden som i apostolisk tid gav hela den eukaristiska handlingen dess namn, betyder att de troende, även om de är många, blir till en enda kropp i gemenskap med det enda Livets bröd som är Kristus, som dog och uppstod för världens frälsning" (jfr 1 Kor 10:17).¹⁵³ Därför måste den utföras med stor vördnad.¹⁵⁴ Missbruk som har slagit igenom på vissa platser och som onödigt förlänger denna rit och ger den olämplig betoning - där även lekfolk hjälper till i strid med reglerna - måste snarast rättas till.¹⁵⁵

74. Om behov uppkommer för de församlade troende att få undervisning eller vittnesbörd om det kristna livet av en lekman, man eller kvinna, i en kyrka, är det i hög grad att föredra att detta sker utanför mässans ram. Icke desto mindre är det tillåtet att denna form för undervisning eller vittnesbörd ges efter det att prästen har läst bönen efter kommunionen. Dessutom får sådan instruktioner och vittnesbörd inte vara av ett sådant slag att de kan förväxlas med predikan,¹⁵⁶ inte heller får man utelämna predikan för deras skull.

4. Att förena olika riter med firandet av den heliga mässan

¹⁵¹Jfr *ibid.*, nr. 154.

¹⁵²Jfr *ibid.*, nr. 82 och 154.

¹⁵³Jfr *ibid.*, nr. 83.

¹⁵⁴Jfr Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. : AAS 62 (1970), 699.

¹⁵⁵Jfr *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 83, 240 och 321.

¹⁵⁶Jfr Kongregationen för klerus och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska föreskrifter, art. 3 § 2: AAS 89 (1997), 865.

75. Med hänsyn till den teologiska betydelsen hos en speciell rituell handling och firandet av eukaristin föreskriver eller tillåter de liturgiska böckerna ibland att man firar den heliga mässan i förening med en annan gudstjänsthandling, särskilt sakramenten.¹⁵⁷ Kyrkan tillåter inte en sådan förening i andra fall, särskilt inte när det gäller alldagliga ting.

76. I enlighet med urgammal tradition i den romerska Kyrkan är det dessutom inte tillåtet att förena botens sakrament med mässan på ett sådant sätt att de blir en enda gudstjänsthandling. Detta utesluter emellertid inte att andra präster än de som celebrerar eller koncelebrerar kan höra de troendes bikt om dessa önskar det, även på samma plats där mässan firas, för att motsvara dessa troendes behov.¹⁵⁸ Men detta bör ske på passande och lämpligt sätt.

77. Firandet av den heliga mässan får inte på något sätt sättas in i ramen för en vanlig måltid, heller inte förenas med detta slags måltid. Mässan får inte utan tvingande skäl firas på ett matbord,¹⁵⁹ inte heller i en mat- eller bankettsal eller i ett rum där mat är framställd eller i ett utrymme där deltagarna under själva firandet sitter till bords. Om mässan av tvingande skäl måste firas i ett rum där man senare skall äta måste det finnas en tydlig paus mellan slutet av mässan och början på måltiden, och vanlig mat får inte sättas fram för de troende under firandet av mässan.

78. Det är inte tillåtet att binda samman firandet av mässan med politiska eller världsliga händelser, inte heller med omständigheter som inte är i full överensstämmelse med vad den katolska Kyrkans läroämbete lär. Dessutom måste det helt och hållet undvikas att mässan firas enbart för att man vill ha ett skådespel eller på ett sätt som liknar andra ceremonier, inklusive profana; i så fall kan eukaristin berövas sin autentiska innebörd.

79. Slutligen är det att betrakta som missbruk i strikt mening att i mässfirandet införa element som strider mot föreskrifterna i de liturgiska böckerna och hämtas från andra religioners riter.

Kapitel IV

Den heliga kommunionen

1. Förutsättningar för att ta emot den heliga kommunionen

¹⁵⁷Jfr särskilt Allmän inledning till tidegården, nr. 93-98; Det romerska ritualet, reviderat i enlighet med Andra Vatikankoncilietts beslut och utgivet på Johannes Paulus II:s uppdrag: Benediktionalet, editio typica, 31 maj 1984, Allmän inledning, nr. 28; Ordning för kröning av Mariabild, editio typica, 25 mars 1981, nr. 10 och 14; Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktion om mässor med särskilda grupper, *Actio pastoralis*, 15 maj 1969: AAS 61 (1969), 806-811; Direktorium för barnmässor, *Pueros baptizatos*, 1 november 1973: AAS 66 (1974), 30-46; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 21.

¹⁵⁸Johannes Paulus II, Apostoliskt brev (Motu proprio) *Misericordia Dei*, 7 april 2002, nr. 2: AAS 94 (2002), 455; jfr Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning., Svar på en fråga: *Notitiae* 37 (2001), 259-260.

¹⁵⁹Jfr Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. 9: AAS 62 (1970), 702.

80. Eukaristin skall erbjudas de troende bland annat “som ett läkemedel, varigenom vi befrias från våra dagliga fel och bevaras för dödssynd.”¹⁶⁰ Detta klargörs i olika delar av mässan. När det gäller botakten i början av mässan avser den att göra alla väl beredda att kunna fira de heliga mysterierna;¹⁶¹ men även om det är så “saknar den botsakramentets verkan”,¹⁶² och kan inte räknas som en ersättning för detta sakraments förmåga att förlåta allvarligare synder. Själasörjarna skall vinnlägga sig om att ordentlig kateketisk undervisning ges, så att den kristna läran angående detta ges vidare till de kristtrogna.

81. Kyrkans traditionella handlingsätt visar att det är nödvändigt för var och en att rannsaka sig själv på djupet,¹⁶³ och att var och en som är medveten om en allvarlig synd “inte får celebrera mässan eller ta emot Herrens kropp utan föregående sakramental bikt, utom av allvarliga skäl, när det inte finns möjlighet att avlägga en sådan bikt; i så fall måste han erinra sig att han är förpliktad att utföra en akt av fullkomlig ånger, som innefattar avsikten att gå till bikt så fort som möjligt.”¹⁶⁴

82. Dessutom “har Kyrkan satt upp regler för att se till att de troende ofta och på ett fruktbart sätt nalkas det eukaristiska bordet och för att bestämma de objektiva villkor då kommunionen inte kan ges”.¹⁶⁵

83. Visst är det bäst att alla som deltar i den heliga mässan med de nödvändiga förutsättningarna skall ta emot kommunionen. Icke desto mindre händer det ibland att de troende går fram till altaret gör det som en grupp, utan individuellt avgörande. Det är herdarnas sak att klokt och bestämt rätta till ett sådant missbruk.

84. När dessutom den heliga mässan firas inför en stor mängd människor - till exempel i stora städer - skall man se till att inte icke-katoliker eller till och med icke-kristna kommer fram till den heliga kommunionen av okunnighet, utan att bry sig om vad Kyrkans läroämbe har bestämt när det gäller läran och sättet att bete sig. Det är herdarnas plikt att vid lämpligt tillfälle upplysa de närvarande om vilken Kyrkan autentiska lära är och vad som gäller för hur man skall uppföra sig. Detta skall strikt upprätthållas.

85. Katolska sakramentsförvaltare delar legalt endast ut sakramenten till katolska troende, som på samma sätt legalt endast tar emot dem från katolska sakramentsförvaltare, med

¹⁶⁰Konciliet i Trient, session XIII, 11 oktober 1551, Dekret om den heliga eukaristin, kapitel 2: DS 1638; jfr session XXII, 17 september 1562, Om det heliga mässoffret, kapitel 1-2: DS 1740, 1743; Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 35: AAS 59 (1967), 560.

¹⁶¹Jfr Missale Romanum, Ordo missae, nr. 4, 505.

¹⁶²Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 51.

¹⁶³Jfr 1 Kor 11:28

¹⁶⁴Jfr CIC, can. 926; jfr konciliet i Trient, Session III, 11 oktober 1551; Dekret om den heliga eukaristin, kapitel 7: DS 1646-1647; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 36: AAS 95 (2003), 457-458; Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 35: AAS 59 (1967), 561.

¹⁶⁵Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 42: AAS 95 (2003), 463-464.

undantag för de fall som förutses i can. 844 §§ 2, 3 och 4, och canon 861 § 2.¹⁶⁶ Därtill kommer de villkor som återfinns i can. 844 § 4, varifrån ingen dispens kan ges;¹⁶⁷ och dessa kan inte skiljas från de övriga. Det är alltså nödvändigt att alla dessa villkor samtidigt är givna.

86. De troende skall enträget förmås att ta emot botens sakrament utanför mässfirandet, särskilt vid de bestämda tiderna, så att sakramentet kan ges på ett lugnt sätt och så att det verkligen gagnar dem och inte hindrar dem att aktivt delta i den heliga mässan. De som har för vana att gå till kommunion ofta eller dagligen skall instrueras att ta emot botens sakrament med jämna mellanrum, i enlighet med vars och ens andliga tillstånd.¹⁶⁸

87. Barnens första kommunion skall alltid föregås av sakramental bikt och absolution.¹⁶⁹ Den första kommunionen skall alltid ges av en präst och aldrig utanför mässans ram. Utom i undantagsfall är det inte lämpligt att den första kommunionen delas ut på Skärtorsdagen, i mässan på kvällen. I stället skall man välja en annan dag, som en söndag mellan Andra och Sjätte Påsksöndagen, eller Kristi kropps och blods högtid eller en söndag "under året", eftersom söndagen med rätta anses som eukaristins dag.¹⁷⁰ Barn som ännu inte uppnått bruket av sitt förstånd eller sådana "som kyrkoherden anser inte är tillräckligt förberedda" skall inte komma fram för att ta emot den heliga eukaristin.¹⁷¹ Men där det inträffar att ett barn som är ovanligt moget för sin ålder bedöms vara berett att ta emot sakramentet får man inte neka det att gå till sin första kommunion, förutsatt att det har fått tillräcklig undervisning.

2. Utdelandet av den heliga kommunionen

88. De troende skall normalt ta emot den sakramentala kommunionen i eukaristin i själva mässan, vid den tidpunkt som är fastställd i celebrationsriten, dvs efter den celebrerande prästens kommunion.¹⁷² Det är prästens ansvar att dela ut kommunionen, kanske assisterad av andra präster och diakoner; han skall inte återuppta mässan först efter det att de troendes kommunion har avslutats. Endast om ett verkligt behov föreligger kan extraordinarie

¹⁶⁶Jfr CIC, canon 844 § 1; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 45-46: AAS 95 (2003), 463-464; jfr även Pävlige rådet för att främja de kristnas enhet, Direktorium för tillämpning av ekumenikens principer och regler, *La recherche de l'unité*, nr. 130-131: AAS 85 (1993), 1039-1119, här 1089.

¹⁶⁷Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 45-46: AAS 95 (2003), 463-464.

¹⁶⁸Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 35: AAS 59 (1967), 561.

¹⁶⁹Jfr CIC, can. 914; Kongregationen för sakramentsförvaltning, deklARATIONEN *Summus Pontifex*, 24 maj 1973: AAS 65 (1973), 410; Kongregationen för sakrament och gudstjänstliv och Kleruskongregationen, Brev till biskopskonferensernas ordförande, *In quibusdam*, 31 mars 1977: *Enchiridion documentorum instaurationis liturgicae*, II, 142-144; Kleruskongregationen, Svar på en fråga, 20 maj 1977: AAS 69 (1977), 427.

¹⁷⁰Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Dies Domini*, 31 maj 1998, nr. 31-34: AAS 90 (1998), 713-766, här 731-734.

¹⁷¹Jfr CIC, can. 914.

¹⁷²Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 55.

kommunionutdelare assistera prästen i enlighet med vad lagen föreskriver.¹⁷³

89. “För att kommunionen tydligare också genom det sätt som tecknet utförs på skall framstå som ett deltagande i det offer som firas”¹⁷⁴ är det att föredra att de troende får möjlighet att ta emot hostior som konsekrerats i samma mässa.¹⁷⁵

90. “De troende får ta emot kommunionen på knä eller stående, i enlighet med biskopskonferensens beslut” under förutsättning att detta vunnit *recognitio* (godkännande) av den Apostoliska stolen. “Men om de tar emot kommunionen stående rekommenderas det att de gör en gest av vördnad innan de tar emot sakramentet, såsom det klargjorts i samma föreskrifter.”¹⁷⁶

91. Vid utdelandet av den heliga kommunionen skall man tänka på att “de vigda ämbetsbärarna inte får hindra sådana personer att ta emot sakramenten som på ett rimligt sätt önskar att få dem, har rätta förutsättningar och inte hindras av kyrkolagen att nalkas dem.”¹⁷⁷ Därför skall varje döpt katolik som inte hindras genom kyrkolagens bestämmelser kunna gå till den heliga kommunionen. Det är därför inte tillåtet att neka någon katolik den heliga kommunionen enbart därför att denna person önskar ta emot eukaristin på knä eller stående.

92. Även om varje troende alltid har rätt att ta emot den heliga kommunionen på tungan efter eget val,¹⁷⁸ så har kommunikanterna i trakter där biskopskonferensen med *recognitio* (godkännande) av den Apostoliska stolen tillåter det rätt att ta emot den heliga hostian i handen. Emellertid skall man noga beakta att hostian förtärs i närvaro av den som delar ut kommunionen, så att ingen kan gå sin väg med den eukaristiska gestalten i handen. Om det finns risk för profanering skall den heliga kommunionen inte ges i handen på de troende.¹⁷⁹

93. Kommunionpaten för de troende skall tillhandahållas så att faran undgås att den heliga hostian eller fragment av den tappas.¹⁸⁰

94. Det är inte tillåtet för de troende “att själva ...ta” den heliga hostian eller kalken... “och

¹⁷³Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 35: AAS 59 (1967),558; Påvliga kommissionen för autentisk tolkning av kyrkolagen, Svar på en fråga, 1 juni 1988: AAS 80 (1988), 1373.

¹⁷⁴Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 85.

¹⁷⁵Jfr Andra Vatikanonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 55;Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 35: AAS 59 (1967),558; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 85, 157, 243.

¹⁷⁶Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 161.

¹⁷⁷CIC can. 843 § 1; jfr även can. 915.

¹⁷⁸Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 161.

¹⁷⁹Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, Fråga: *Notitiae* 35 (1999), 160-161.

¹⁸⁰Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 180.

ännu mindre att ge dem vidare från den ene till den andre”.¹⁸¹ Där det förekommer i brudmässan att brudparet ger varandra den heliga kommunionen skall detta missbruk stävjas.

95. En lekman, man eller kvinna, “som redan har tagit emot den heliga eukaristin kan ta emot den igen samma dag enbart under själva mässfirandet i vilket han eller hon deltar, med beaktande av föreskrifterna i can. 921 § 2.”¹⁸²

96. Att okonsekrerade hostior eller mat respektive annat delas ut medan den heliga mässan firas eller före denna på ett sätt som liknar kommunionutdelandet i strid med vad de liturgiska böckerna föreskriver är ett bruk som inte får förekomma. Något sådant överensstämmer på intet sätt med den romerska ritens tradition och medför risk att orsaka förvirring bland de troende om Kyrkans lära om eukaristin. Där det på vissa platser ändå förekommer en tolererad, speciell tradition att efter mässan välsigna bröd att delas ut, skall ordentlig kateketisk undervisning ges om denna handling. Inga liknande bruk skall införas, och inga okonsekrerade hostior får någonsin användas på detta sätt.

3. Prästers kommunion.

97. En präst skall kommunicera vid altaret vid det tillfälle som återfinns i missalet varje gång han celebrerar den heliga mässan, och koncelebranter skall kommunicera innan de börjar dela ut den heliga kommunionen. En celebrerande präst eller en koncelebrant får aldrig vänta till dess att församlingens kommunion har avslutats innan han själv tar emot kommunionen¹⁸³.

98. Koncelebrerande prästers kommunion skall äga rum på det sätt som föreskrivs i de liturgiska böckerna. De skall alltid använda hostior som konsekrerats i samma mässa,¹⁸⁴ och alltid kommunicera under båda gestalterna. Man skall lägga märke till att om en präst eller en diakon räcker den heliga hostian eller kalken till koncelebranter, säger han ingenting, dvs han uttalar inte orden “Kristi kropp” eller “Kristi blod.”

99. Det är alltid tillåtet för “präster som inte kan celebrera eller koncelebrera mässan”¹⁸⁵ att kommunicera under båda gestalterna.

4. Kommunion under båda gestalterna.

100. För att det eukaristiska tecknet i sin fullhet skall framstå klarare för de troende under den heliga måltiden kan lekmän, män och kvinnor, kunna ta emot kommunionen under båda

¹⁸¹Ibid., nr. 160.

¹⁸²Jfr CIC, can. 917; Påvliga kommissionen för autentisk tolkning av kyrkolagen, Svar på en fråga, 11 juli 1984: AAS 76 (1984), 746.

¹⁸³Jfr Andra Vatikanconciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 55; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 158-160, 243, 244, 246.

¹⁸⁴Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 237-249; jfr också nr. 85, 157.

¹⁸⁵Jfr. Ibid., nr. 283a.

gestalterna i de fall som förutses i de liturgiska böckerna. Denna möjlighet skall föregås och ständigt ledsagas av rätt undervisning om de dogmatiska principer som gäller detta och som fastställts av det ekumeniska konciliet i Trient.¹⁸⁶

101. För att den heliga kommunionen under båda gestalterna skall kunna ges till lekmän måste omständigheterna rätt bedömas, först av allt av stiftsbiskopen. Den skall fullständigt uteslutas om minsta risk föreligger för att de heliga gestalterna vanhelgas.¹⁸⁷ För större samordning bör biskopskonferenserna ge föreskrifter så snart så snart deras beslut har erhållit *recognitio* (godkännande) av den Apostoliska stolen genom Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, särskilt “om sättet att dela ut den heliga kommunionen under båda gestalterna och fullmakten för utvidgning av denna möjlighet.”¹⁸⁸

102. Kalken skall inte ges till lekfolk om det finns ett så stort antal kommunikanter¹⁸⁹ att det är svårt att få vinet att räkna till för eukaristin eller det finns “risk för att en mer än godtagbar mängd av Kristi blod återstår vid slutet av mässan och då måste förtäras.”¹⁹⁰ Detsamma gäller där det är svårt att ge möjlighet att nalkas kalken, eller där en så stor mängd vin skulle behövas att dess säkra ursprung och kvalitet endast med svårighet kan fastställas, eller där det inte finns tillräckligt många vigda ämbetsbärare eller extraordinarie utdelare av den heliga kommunionen med tillräcklig undervisning och instruktion, eller där en avsevärd del av församlingen föredrar att inte gå fram till kalken av olika skäl, så att tecknet på enhet i viss mening förnekas.

103. Reglerna i det romerska missalet föreskriver principen att i de fall då kommunionen delas ut under båda gestalterna “kan Herrens blod delas ut antingen genom att kommunikanten själv dricker direkt ur kalken, genom intinktion eller med en sked eller ett rör”.¹⁹¹ Beträffande utdelandet av den heliga kommunionen till lekfolk kan biskoparna utesluta användningen av ett rör eller en sked där detta inte är en lokal sedvänja, även om möjligheten att dela ut kommunionen genom intinktion (neddoppning) alltid förblir i kraft. Om detta sätt används bör hostior som varken är små eller för stora användas, och kommunikanten får ta emot sakramentet av prästen enbart på tungan.¹⁹²

¹⁸⁶Jfr konciliet i Trient, session XXI, 16 juli 1562, Dekret om eukaristisk kommunion, kapitel 1-3: DS 1725-1729; Andra Vatikanconciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 55; Missale Romanum Allmän inledning, nr. 282-283.

¹⁸⁷Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 283.

¹⁸⁸Jfr *ibid.*

¹⁸⁹Jfr Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Sacramentali Communione*, 29 juni 1970: AAS 62 (1970), 665; instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. 6a: AAS 62 (1970), 699.

¹⁹⁰Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 285 a.

¹⁹¹*Ibid.*, nr. 245.

¹⁹²Jfr *ibid.*, nr. 285 och 287.

104. Kommunikanten får inte själv doppa hostian i kalken och inte heller ta emot den hostia som doppats i handen. När det gäller hostian som doppas skall denna göras av giltig materia; det är strängt förbjudet att använda icke-konsektrerat bröd eller annan materia.

105. Om en enda kalk inte räcker för att den heliga kommunionen skall kunna delas ut under båda gestalterna till koncelebrerande präster eller till lekfolket finns det inga skäl till att den celebrerande prästen inte skall kunna använda flera kalkar.¹⁹³ Man skall komma ihåg att alla präster när de firar den heliga mässan är förpliktade att ta emot kommunionen under båda gestalter. För att betona värdet av det sakramentala tecknet kan man mycket väl använda en större kalk tillsammans med kalkar av mindre storlek.

106. Men att efter konsekrationen hälla Kristi blod från ett kärl till ett annat skall fullständigt undvikas, för att ingenting skall hända som är till skada för ett så stort mysterium. Man får aldrig använda flaskor eller skålar eller andra kärl som är avsedda att rymma Kristi blod om de inte helt och fullt är i överensstämmelse med gällande regler.

107. I enlighet med vad som föreskrivs i den kyrkliga lagboken är “den som kastar bort de konsektrerade gestalterna, tar med sig dem eller behåller dem i vanhelgande avsikt hemfallen åt exkommunikation *latae sententiae* (genom att själva handlingen utförs) som är reserverad för den Apostoliska stolen; en klerk kan dessutom bestraffas på annat sätt, inklusive förlust av sitt klerikala stånd.”¹⁹⁴ Varje handling som frivilligt och allvarligt innebär brist på vördnad för de heliga gestalterna skall bedömas på liknande sätt. Om någon alltså handlar i strid mot dessa regler, till exempel kastar ner de heliga gestalterna i piscinan eller motsvarande, respektive på en ovärdig plats eller på marken, skall han bestraffas på det sätt som föreskrivs.¹⁹⁵

Dessutom skall alla se till att efter utdelandet av den heliga kommunionen det romerska missalet föreskrifter iakttas, och särskilt att det som blir över av Kristi blod fullständigt och omedelbart skall drickas upp av prästen eller annan sakramentstjänare i enlighet med reglerna, medan de konsektrerade hostior som finns kvar skall förtäras av prästen vid altaret eller bäras till den plats där eukaristin förvaras.¹⁹⁶

KAPITEL V

Annat som berör den heliga eukaristin

1. Platsen för att fira den heliga mässan.

108. “Mässan skall firas på helig plats, om inte särskilda omständigheter kräver något annat.

¹⁹³Jfr *ibid.*, nr. 285 b och 287.

¹⁹⁴Jfr CIC, can. 1367.

¹⁹⁵Jfr Påvliga rådet för tolkning av lagtexter, Svar på en fråga, 3 juli 1999: AAS 91 (1999), 918.

¹⁹⁶Jfr *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 163 och 284.

I sådana fall måste gudstjänsten äga rum på annan, väl lämpad plats.¹⁹⁷ Stiftsbiskopen är den som bedömer detta behov för sitt stift, fall efter fall.

109. En präst får aldrig legalt fira mässan i ett tempel eller på en för en annan religion helgad plats.

2. Olika omständigheter som påverkar mässan.

110. "Präster skall alltid komma ihåg att återlösningens verk ständigt utförs i det eukaristiska offrets mysterium och skall därför ofta celebrera mässan. Ja, det dagliga mässfirandet rekommenderas högeligen, eftersom detta firande - även om det inte skulle vara möjligt att ha några troende närvarande - är en Kristi och Kyrkans handling, och prästerna fullgör sin väsentligaste uppgift när han firar mässan."¹⁹⁸

111. En präst har tillstånd att fira eller koncelebrera eukaristin "även om han inte är känd för kyrkans rektor, förutsatt att han visar upp ett rekommendationsbrev (dvs ett "*celebret*") som inte är äldre än ett år från den Heliga stolen eller sin ordinarie eller superior eller "man inte har anledning att förmoda att han är förhindrad att celebrera mässan".¹⁹⁹ Biskoparna skall vidta åtgärder för att förhindra varje annat handlingssätt.

112. Mässan firas antingen på latin eller på ett annat språk, förutsatt att sådana liturgiska texter används som i enlighet med kyrkolagens krav har godkänts. Utom då mässan celebreras vid de tillfällen som de kyrkliga auktoriteterna har reserverat för folkspråket har prästerna alltid och överallt tillstånd att fira mässan på latin.²⁰⁰

113. När mässan koncelebreras av flera präster skall ett språk som är känt både för alla koncelebrerande prästerna och för de församlade troende användas i den eukaristiska bönen. Om några av de närvarande prästerna inte kan gudstjänstens språk och därför inte kan uttala de delar av den eukaristiska bönen som just de skall framföra, bör de inte koncelebrera utan vara närvarande vid gudstjänsten i kordräkt i enlighet med gällande föreskrifter.²⁰¹

114. "Vid söndagsmässorna i församlingarna, i den mån församlingarna är 'eukaristiska

¹⁹⁷Jfr CIC can. 932 § 1; Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. 6a: AAS 62 (1970), 701.

¹⁹⁸CIC can. 904; jfr Andra Vatikankonciliet, Dogmatisk konstitution om Kyrkan *Lumen gentium*, nr. 3; Dekret om prästernas arbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr. 13; jfr också konciliet i trient, session XXII, 17 september 1562, Om det heliga mässoffret, kapitel 6: DS 1747; Paulus VI, encyklikan *Mysterium fidei*, 3 september 1965: AAS 57 (1965), 753-774, här särskilt 761-762; jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 11: AAS 95 (2003), 440-441; Ritkongregationen, instruktionen *Euchaisticum mysterium*, nr. 44: AAS 59 (1967), 564; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 19.

¹⁹⁹Jfr CIC can. 903; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 200.

²⁰⁰Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 36 § 1; CIC can. 928.

²⁰¹Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 114.

gemenskaper' är det vanligt att finna olika grupper, sammanslutningar och även mindre ordensgemenskaper som finns i församlingen.”²⁰² Det är tillåtet att mässan firas för särskilda grupper i enlighet med kyrkolagens föreskrifter,²⁰³ men dessa grupper är inte undantagna från att troget hålla sig till de liturgiska reglerna.

115. Missbruket att godtyckligt uppskjuta firandet av den heliga mässan för folket i strid med reglerna i det romerska missalet och den romerska ritens sunda tradition under hänvisning till att “främja eukaristisk fasta” förkastas uttryckligen.

116. Mässor bör inte mångfaldigas i strid med kyrkolagens föreskrifter, och vad gäller mässtipendier skall allt hållas som på annat sätt är rättsligt reglerat.²⁰⁴

6. Heliga kärl.

117. De heliga kärl som skall innehålla Herrens kropp och blod skall tillverkas i strikt överensstämmelse med traditionens och de liturgiska böckernas regler.²⁰⁵

Biskopskonferenserna har fullmakt att besluta - när deras bestämmelser har fått godkännande av den Apostoliska stolen - om heliga kärl kan göras även av andra gedigna material [än ädla metaller]. Men här krävs strikt att sådana material står högt i kurs hos den allmänna uppfattningen inom en särskild region²⁰⁶ så att Herren äras genom att man använder dem, och all risk för att läran om Kristi verkliga närvaro under de eukaristiska gestalterna avtar i styrka i de troendes ögon undviks. Därför avvisas varje användning av vanliga kärl i firandet av mässan, eller av andra sådana som saknar kvalitet eller överhuvudtaget inte uppvisar några konstnärliga drag, eller som bara är till för funktionens skull, liksom andra kärl som är gjorda av glas, keramik, porslin eller annat som lätt går sönder. Dessa regler gäller även metaller och andra material som lätt rostar eller förstörs.²⁰⁷

118. Innan de heliga kärlet tas i bruk skall de välsignas av en präst i enlighet med de ordningar som återfinns i de liturgiska böckerna.²⁰⁸ Det är att rekommendera att stiftets biskop

²⁰²Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Dies Domini*, nr. 36: AAS 90 (1998), 735; jfr också Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 44: AAS 59 (1967), 556.

²⁰³Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Dies Domini*, nr. 36: AAS 90 (1998), 713-736, här särskilt 735-736; Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Actio pastoralis*: AAS 61 (1969), 806-811.

²⁰⁴Jfr CIC, can. 905, 945-958; jfr Kleruskongregationen, dekretet *Mos iugiter*, 22 februari 1991: AAS 83 (1991), 443-446.

²⁰⁵Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 327-333.

²⁰⁶Jfr *ibid.*, nr. 232.

²⁰⁷Jfr *ibid.*, nr. 332; Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, instruktionen *Inaestimabile donum*, nr. 16: AAS 72 (1980), 338.

²⁰⁸Jfr Missale Romanum Allmän inledning, nr. 333; Appendix IV. *Ordo benedictionis calicis et patenae intra Missam adhibendus* (Ordning för välsignelse av kalk och patén inom mässans ram), 1255-127; *Pontificale Romanum ex decreto sacrosancti Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP VI promulgatum* (Det romerska pontifikalet, förnyat av Andra Vatikankonciliet och utgivet av påven Paulus VI),

ger denna välsignelse; han kan i så fall bedöma om de är värdiga att användas på det sätt som det är tänkt.

119. Då prästen har återvänt till altaret efter utdelandet av kommunionen renar han - stående vid altaret eller vid kredensbordet - patenen eller ciboriet över kalken. Sedan renar han kalken på det sätt som är föreskrivet i missalet och torkar av den med purifikatoriet. Där en diakon är närvarande, återvänder han tillsammans med prästen till altaret och renar kärnen. Det är emellertid tillåtet -särskilt om det finns flera kärl att rena - att lämna dem, helst övertäckta, på ett corporale på altaret eller på kredensbordet. De skall sedan renas av prästen eller diakonen omedelbart efter mässan. Dessutom kan en akolyt med officiellt kyrkligt uppdrag assistera prästen eller diakonen med att rena och ställa i ordning de heliga kärnen antingen på altaret eller på kredensbordet. Om ingen diakon är närvarande är det akolyten med officiellt kyrkligt uppdrag som bär de heliga kärnen till kredensbordet och där renar, torkar och ordnar dem på vanligt sätt.²⁰⁹

120. Hedarna skall bemöda sig om att linnedukarna för det heliga bordet, särskilt de som berör de heliga gestalterna, alltid hålls rena och tvättas på traditionellt sätt. Man gör detta bäst genom att först handtvätta dukarna och sedan hälla det första tvättvattnet i kyrkans piscina eller i marken på lämplig plats. Sedan kan en andra tvätt göras på vanligt sätt.

4. Liturgisk klädsel.

121. "Bruket av olika färger på de liturgiska kläderna syftar till att med yttre medel framhäva, å ena sidan den speciella karaktären i det mysterium som firas vid ett speciellt tillfälle, å andra sidan den kontinuerliga framställningen av det kristna livet under kyrkoårets lopp."²¹⁰ Å andra sidan framträder i det yttre olikheterna i de skilda uppgifterna i firandet av eukaristin i de liturgiska klädernas olika utseende och form. Ja, "dessa kläder skall också bidra till gudstjänstens skönhet".²¹¹

122. Alban bär man "med cingulum om livet, om inte alban är så skuren att den sluter tätt till kroppen även utan gördel. Om alban inte vid halsen döljer de vanliga kläder man har under, tar man först på sig ett halslin (amikt)".²¹²

123. "Den klädnad celebranten bär i mässan och vid andra gudstjänsthandlingar som direkt följer mässan är, om ingen annan klädnad är föreskriven, mässhake ovanpå alba och stola."²¹³

Orodo Dedicacionis ecclesiae et altaris (Ordning för invigning av kyrka och altare), editio typica, diei 29 maii 1977, Typis Polyglottis Vaticanis, 1977, cap. VII, 125-132.

²⁰⁹Jfr Missale Romanum, Allmän inledning,, nr. 163, 183 och 192.

²¹⁰Jfr ibid., nr. 345.

²¹¹Jfr ibid., nr. 335.

²¹²Jfr ibid., nr. 336.

²¹³Jfr ibid., nr. 337.

På samma sätt får prästen inte låta bli att ta på stolan när han tar på sig mässhaken. Alla ordinarier skall se till att alla motsatta sedvänjor försvinner.

124. Det romerska missalet ger tillstånd åt de koncelebrerande prästerna i mässan utom huvudcelebranten (som alltid skall ta på sig mässhake i föreskriven färg) att av rimliga skäl, t.ex. ett stort antal koncelebranter eller brist på liturgiska kläder, att "vara utan mässhake med endast stola över alban".²¹⁴ Men där ett sådant behov kan förutses skall man om möjligt se till att detta tillgodoses. Om så är nödvändigt kan koncelebranterna utom huvudcelebranten till och med ta på sig vita mässhakar. För övrigt skall reglerna i de liturgiska böckerna följas.

125. Diakonens rätta dräkt är dalmatika, buren över alba och stola. För att Kyrkans vackra tradition skall upprätthållas är det lovvärt att avstå från möjligheten att vara utan dalmatika.²¹⁵

126. Det är att betrakta som missbruk och därför förkastligt om vigda ämbetsbärare firar den heliga mässan eller andra gudstjänster utan liturgiska kläder eller enbart med en stola över sin munkåpa eller annan ordensdräkt eller vanliga kläder, i strid med de liturgiska böckernas föreskrifter, även om bara en ministrant är närvarande.²¹⁶ För att sådana missbruk så fort som möjligt skall rättas till, skall ordinarie se till att det i alla kyrkor och offentliga kapell [oratorier] som står under deras jurisdiktion skall finnas en tillräcklig mängd liturgiska kläder som är tillverkade enligt reglerna.

127. I de liturgiska böckerna ges särskilt tillstånd att använda liturgisk skrud som är präglade av fest och prakt vid högtidligare tillfällen, även om den inte är i dagens färg.²¹⁷ Men detta tillstånd som är avsett att ta särskild hänsyn till skrudar som är gjorda för många år sedan och vill ta vara på Kyrkans arv, utvidgas utan skäl till nya påfund som till färg och form är anpassade till privatpersoners smak, utan hänsyn till traditionell sed, medan denna regels verkliga innebörd går förlorad - till skada för traditionen. Med anledning av en festdag kan liturgisk skrud i guld eller silver ersätta annan skrud i olika färger, utom när det gäller violett eller svart.

128. Den heliga mässan och andra gudstjänster som är Kristi och det hierarkiskt ordnande Gudsfolkets handlingar skall utföras på ett sådant sätt att de vigda ämbetsbärarna och lekmännen, män och kvinnor, deltar i den i överensstämmelse med vars och ens ställning i Kyrkan. Det är därför att föredra att "präster som är närvarande vid den eukaristiska gudstjänsten - om de inte har ett rimligt skäl att låta bli - deltar som koncelebranter, klädda i liturgisk dräkt. Annars bär de sin egen kordräkt eller röklin över talar".²¹⁸ Det är inte lämpligt, utom i sällsynta undantagsfall, att de när det gäller deras yttre

²¹⁴Jfr *ibid.*, nr. 209.

²¹⁵Jfr *ibid.*, nr. 338.

²¹⁶Jfr Kongregationen för gudstjänstlivet, instruktionen *Liturgicae instaurationes*, nr. 8c: AAS 62 (1970), 701.

²¹⁷Jfr *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 346 g.

²¹⁸*Ibid.*, nr. 114; jfr även 16-17.

uppträdande deltar i mässan som vore de lekmän.

KAPITEL VI

Förvaring ("reservation") av den heliga eukaristin och eukaristisk kult utanför mässan

1. Reservation av den heliga eukaristin

“Firandet av eukaristin och frambärandet mässoffret är verkligen både ursprunget och målet för den dyrkan som ägnas sakramentet utanför mässan. Dessutom reserveras de heliga gestalterna efter mässan först och främst för att de som inte kan vara närvarande i mässan, framför allt de sjuka och gamla genom den sakramentala kommunionen kan förenas med Kristus och hans offer som frambärs i mässan.”²¹⁹ Dessutom tillåter också denna reservation möjlighet att tillbe detta stora sakrament och att frambära till det den dyrkan som skall ägnas Gud.. Därför skall de former för tillbedjan som inte bara är privata utan också offentliga och till sin natur är gemensamma, såsom införda och godkända av Kyrkan i högsta grad gynnas och främjas.²²⁰

130. “I enlighet med varje kyrkas arkitektoniska utformning och legitima, lokala seder och bruk skall det allraheligaste sakramentet förvaras i en mycket betydelsefull, väl synlig, vackert prydd del av kyrkan, som inbjuder till bön” på grund av lugnet och stillheten som råder på denna plats, det utrymme framför tabernaklet som är tillgängligt och även tillgången på bänkar, stolar eller knäfallspallar.²²¹

Därutöver skall man noga beakta alla föreskrifter i de liturgiska böckerna och rättsliga regler,²²² särskilt när det gäller att undvika risken för vanhelgande.²²³

131. Förutom vad som gäller enligt can. 934 § 1 är det förbjudet att reservera de heliga sakramentet på en plats som inte på ett betryggande sätt ligger under stiftsbiskopens myndighet eller där det finns risk för vanhelgande. Där så är fallet skall stiftsbiskopen omedelbart återkalla tillståndet för reservation av eukaristin, även om det redan har givits.²²⁴

²¹⁹Kongregationen för gudstjänstlivet, dekretet *Eucharistiae sacramentum*, 21 juni 1973: AAS 65 (1973), 610.

²²⁰Jfr *ibid.*

²²¹Jfr Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 54: AAS 59 (1967), 568; instruktionen *Inter Oecumenici*, 26 september 1964, nr. 95: AAS 56 (1964), 877-900, här särskilt 898; *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 314.

²²²Jfr Johannes Paulus II, brevet *Dominicae Caenae*, nr. 3: AAS 72 (1980), 117-119; Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 54: AAS 59 (1967), 568; CIC, can. 938 § 2; Det romerska ritualet, Den heliga kommunionen och kult av eukaristin utanför mässan, *Inledning*, nr. 9; *Missale Romanum*, Allmän inledning, nr. 314-317.

²²³Jfr CIC, can. 938, §§ 3-5.

²²⁴Kongregationen för sakramentsförvaltning, instruktionen *Nullo umquam*, 26 maj 1938, nr. 10d: AAS 30 (1938), 198-207, här s. 206.

132. Ingen får ta med den heliga eukaristin till sitt eget hem eller till någon annan plats i strid mot vad kyrkolagen föreskriver. Man skall också komma ihåg att ta bort eller hålla kvar de eukaristiska gestalterna för hädiskt bruk eller kasta bort dem är att betrakta som *graviora delicta*, synnerligen allvarliga brott, och att absolution från sådana är reserverad för Troskongregationen.²²⁵

133. Präst eller diakon eller extraordinarie kommunionutdelare som tar den heliga eukaristin med sig om ordinarie sakramentsförvaltare är frånvarande eller förhindrad skall om möjligt gå direkt från den plats där sakramentet reserveras till den sjuka personens hem och därvid åsidosätta alla världsliga sysslor, så att varje risk för vanhelgande undviks och den största vördnad för Kristi kropp kan garanteras. Dessutom skall ordningen för utdelande av kommunion till de sjuka såsom den föreskrivs i det Romerska ritualet alltid användas.²²⁶

2. Vissa former för kult av den heliga eukaristin utanför mässan.

134. "Kulten av den heliga eukaristin utanför mässoffret är en skatt av oskattbart värde i Kyrkans liv. En sådan kult är nära förbunden med firandet av det eukaristiska offret."²²⁷ Därför skall både offentlig och privat andakt till den heliga eukaristin även utanför mässans ram kraftigt främjas, ty därigenom kan de troende ägna Kristus, sannerligen och verkliga närvarande, sin tillbedjan,²²⁸ han som är "överstepräst för det tillkommande goda"²²⁹ och hela världens Frälsare. "Det är herdarnas ansvar, också med sitt livs vittnesbörd, att understödja seden att ägna eukaristin kult, särskilt utställandet av det allraheligaste sakramentet, såväl som den bön som utgörs av tillbedjan av Kristus, närvarande under de eukaristiska gestalterna."²³⁰

135. De troende "bör inte försumma att besöka den heliga eukaristin under dagens lopp, som ett bevis på tacksamhet, ett löfte om kärlek och en skyldighet som man har att tillbedja Kristus, Herren, som är närvarande i det."²³¹ Ty kontemplerationen av Jesus, närvarande i det

²²⁵Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev (Motu proprio, på eget initiativ) *Sacramentorum sanctitatis tutela*, 30 april 2001: AAS 93 (2001), 737-739; Kongregationen för trosläran, Brev till alla den katolska Kyrkans biskopar och andra berörda ordinarier och hierarker: om synnerligen allvarliga brott, reserverade för denna Kongregation för trosläran: AAS 93 (2001), 786 - på latin.

²²⁶Jfr Romerska ritualet, Den heliga kommunionen och kult av eukaristin utanför mässan, nr. 26-78.

²²⁷Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 25: AAS 95 (2003), 449-450.

²²⁸Jfr konciliet i Trient, session XIII, 11 oktober 1551, Dekret om den heliga eukaristin, kapitel V: DS 1643; Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 569; Paulus VI, encyklikan *Mysterium fidei*, 3 september 1965,: AAS 57 (1965), 751-754, här särskilt 769-770; Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 3 f: AAS 59 (1967), 543; Kongregationen för sakramentsförvaltning och gudstjänstliv, instruktionen *Inaestimabile donum*, nr. 20: AAS 72 (1980), 339; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 25: AAS 95 (2003), 449-450.

²²⁹Jfr Heb 9:11; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 25: AAS 95 (2003), 435.

²³⁰Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 25: AAS 95 (2003), 449-450.

²³¹Paulus VI, encyklikan *Mysterium fidei*: AAS 57 (1965), 771.

heliga sakramentet, förenar kraftfullt de troende med Kristus som i en längtans gemenskap, vilket så många helgon ger lysande exempel på.²³² “Om det inte föreligger allvarliga skäl som talar däremot bör en kyrka där den heliga eukaristin finns reserverad vara öppen för de troende åtminstone några timmar om dagen, så att de kan tillbringa en stund i bön inför det allraheligaste sakramentet.”²³³

136. Stiftets ordinarie skall energiskt främja eukaristisk tillbedjan, antingen det är fråga om kort eller lång eller nästan ständig tillbedjan, med deltagande av folket. Ty under senare år är på många platser “tillbedjan av det heliga sakramentet en viktig daglig fromhetsövning och blir en outtömlig källa för helighet, även om det finns andra platser “där det nästan råder fullständig brist på gudstjänster i form av eukaristisk tillbedjan.”²³⁴

137. Utställning av den heliga eukaristin måste alltid utföras i överensstämmelse med föreskrifterna i de liturgiska böckerna.²³⁵ Inför det heliga sakramentet - antingen det är reserverat i tabernaklet eller utställt - är rosenkransbönen, “som är beundransvärd i sin enkelhet och sitt djup”, inte utesluten.²³⁶ Även i detta fall - särskilt när det förekommer utställning av det heliga sakramentet - bör prägeln hos denna bön som kontemplation av det mysterium som utgörs av Kristi, Frälsarens liv, och den allsmäktige Faderns frälsningsplan betonas, särskilt genom att använda läsningar ur den heliga Skrift.²³⁷

138. Om det heliga sakramentet är utställt får man aldrig lämna det utan tillsyn, inte ens för mycket kort tid. Därför måste man ordna så att åtminstone några troende alltid finns närvarande under en bestämd tid, även om de avlöser varandra.

139. Där stiftsbiskopen har vigda ämbetsbärare eller andra som han kan avdela för detta ändamål har de troende rätt att ofta besöka det heliga sakramentet för att tillbe det och att delta i tillbedjan inför den utställda eukaristin åtminstone någon tid under årets lopp.

140. Det anbefalls i hög grad att stiftsbiskopen åtminstone i stora städer och större befolkningscentra bestämmer en kyrka för ständig tillbedjan; i denna skall den heliga mässan ofta, till och med dagligen, firas; i så fall skall utställningen av det Allraheligaste villkorlös

²³²Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 25: AAS 95 (2003), 450.

²³³CIC can. 937.

²³⁴Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 25: AAS 95 (2003), 439.

²³⁵Jfr Det romerska ritualet, Den heliga kommunionen och den eukaristiska kulten utanför mässans ram, nr. 82-100; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 317; CIC can. 941 § 2.

²³⁶Johannes Paulus II, encyklikan *Rosarium Virginis Mariae*, 16 oktober 2002: AAS 95 (2003), 5-36; här särskilt nr.2, sid. 6.

²³⁷Jfr Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning, Brev från kongregationen, 15 januari 1997: *Notitiae* 34 (1998), 506-510; Apostoliska penitentiariet, Brev till en präst, 8 mars 1996: *Notitiae* 34 (1998), 511.

avbrytas medan mässan firas.²³⁸ Det är lämpligt att den hostia som ställs ut för tillbedjan skall konsekreras i den mässa som omedelbart föregår tiden för tillbedjan, och att den placeras i monstransen på altaret efter kommunionen.²³⁹

141. Stiftsbiskopen skall godkänna och så vitt möjligt främja rätten för de kristtrogna att bilda gillen eller föreningar för att genomföra sakramental tillbedjan, till och med nästan ständig tillbedjan. När sådana sammanslutningar får internationell karaktär, tillkommer det Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning att upprätta dem och godkänna deras stadgar.²⁴⁰

3. Eukaristiska kongresser och processioner.

142. "Det tillkommer stiftsbiskopen att sammanställa regler för processioner så att deltagande i dem säkerställs och de kan genomföras på ett värdigt sätt"²⁴¹ och för att de skall uppmuntra till eukaristisk tillbedjan av de troende.

143. "Där det enligt stiftsbiskopens bedömning är möjligt skall en offentlig procession på gatorna hållas, särskilt på Kristi kropps och blods högtid som ett offentligt vittnesbörd om vördnad för det heliga sakramentet"²⁴² ty "det andäktiga deltagandet av de troende i den eukaristiska processionen på Kristi kropps och blods högtid är en nåd från Herren som varje år fyller dem med glädje som deltar i den."²⁴³

144. Även om detta inte kan göras överallt bör man inte tillåta att traditionen att hålla eukaristiska processioner går förlorad. Istället skall man söka nya vägar för att hålla dem på de villkor som gäller idag: till exempel på vallfärdsorter eller i offentliga parker om myndigheterna tillåter det.

145. Det pastorala värdet av eukaristiska kongresser skall hållas högt. De "bör vara äkta tecken på tro och kärlek."²⁴⁴ De skall noga planeras och utföras i enlighet med

²³⁸Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*, nr. 3 f: AAS 59 (1967), 571; Det romerska ritualet, Den heliga kommunionen och den eukaristiska kulten utanför mässans ram, nr. 83; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 317; CIC can. 941 § 2.

²³⁹Det romerska ritualet, Den heliga kommunionen och den eukaristiska kulten utanför mässans ram, nr. 94.

²⁴⁰Jfr Johannes Paulus II, Apostolisk konstitution *Pastor bonus*, art. 65: AAS 80 (1988), 877.

²⁴¹CIC, can. 944 § 1; jfr Det romerska ritualet, Den heliga kommunionen och den eukaristiska kulten utanför mässans ram, nr. 102; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 317.

²⁴²CIC, can. 944 § 2; jfr Det romerska ritualet, Den heliga kommunionen och den eukaristiska kulten utanför mässans ram, Inledning, nr. 101- 102; Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 317.

²⁴³Jfr Johannes Paulus II, encykliken *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 25: AAS 95 (2003), 439.

²⁴⁴Jfr Det romerska ritualet, Den heliga kommunionen och den eukaristiska kulten utanför mässans ram, Inledning, nr. 109.

bestämmelserna,²⁴⁵ så att de kristtroga får tillfälle att vörda de heliga mysterierna, Guds Sons kropp och blod, på ett värdigt sätt, och så att de ständigt i sig själva erfar återlösningens frukter.²⁴⁶

KAPITEL VII

Lekmäns extraordinarie uppgifter

146. Det tjänande prästämbetet kan överhuvudtaget inte ersättas av någonting. Ty om det saknas en präst i gemenskapen, saknar gemenskapen den gärning och den funktion som utförs av Kristus, Huvudet och Herden. Men denna hör till själva substansen i dess liv.²⁴⁷ Ty den “ende Kyrkans tjänare som kan utföra eukaristins sakrament *in persona Christi* [i Kristi person] är en giltigt vigd präst.”²⁴⁸

147. Men om Kyrkans behov kräver det, om det råder brist på präster, kan sådana medlemmar av Guds folk som är lekmän komplettera vissa liturgiska uppgifter i enlighet med vad kyrkorätten stadgar.²⁴⁹ Sådana troende kallas och utnämns för att utföra vissa funktioner, både av större och mindre vikt, och får därvid stöd och hjälp av Guds nåd. Många kristna lekmän har redan ivrigt bidragit till denna tjänst och gör det fortfarande, särskilt i missionsområden där Kyrkan fortfarande är liten eller utsätts för förföljelse,²⁵⁰ men också i trakter som lider brist på präster och diakoner.

148. Särskild betydelse skall läggas på utbildning av kateketer som har ägnat stor möda och

²⁴⁵Jfr *ibid.*, nr. 110-112.

²⁴⁶Jfr *Missale Romanum*, Kollektbön på Kristi kropps och blods högtid (i den latinska upplagen sid. 489).

²⁴⁷Jfr Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Teologiska principer, nr. 3:AAS 89 (1997), 859.

²⁴⁸Jfr CIC can. 900 § 1; jfr Fjärde Laterankonciliet, 11-30 november 1215, Kapitel 1: DS 802; Clemens VI, Brev till Mekhitar, armeniernas katolikos, *Super quibusdam*, 29 september 1351: DS 1084; Konciliet i Trient, session XXIII, 15 juli 1563, Lära och canones om de heliga vigningarna, kapitel 4: DS 1767-1770; Pius XII, encyklikan *Mediator Dei*: AAS 39 (1947), 553.

²⁴⁹Jfr CIC, can. 230 § 3; Johannes Paulus II, Tal på ett symposium om lekmäns medarbetarskap i prästernas pastoral tjänst, 22 april 1994, nr. 2: *l'Osservatore Romano*, 23 april 1994; Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Prooemium (Förord): AAS 89 (1997), 852-856.

²⁵⁰Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Redemptoris missio*, nr. 53-54: AAS 83 (1991), 300-302; Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Prooemium (Förord): AAS 89 (1997), 852-856.

fortfarande ger utomordentlig och helt nödvändig hjälp åt att sprida tron och utbreda Kyrkan.²⁵¹

149. Under senare tid har medlemmar av Gudsfolket som är lekmän, män och kvinnor, i somliga stift som sedan länge tagit emot evangeliet utnämnts till “pastoralassistenter”, och bland dem har många utan tvivel tjänat Kyrkans bästa genom att förse biskopen, prästerna och diakonerna med hjälp att genomföra sin herdegärning. Men man måste se till att beskrivningen av denna funktion inte läggs alltför nära den form av pastoral handling som tillkommer vigda ämbetsbärare. Med detta menas att man skall beakta att “pastoralassistenterna” inte åtar sig vad som hör till de vigda tjänarnas särskilda verksamhetsområde.

150. En pastoralassistents verksamhet skall vara inriktad på att underlätta prästers och diakoners tjänst, att säkerställa att kallelser till prästadöme och diakonat väcks, och att lekmän omsorgsfullt utbildas för olika liturgiska uppgifter, i det att man räknar med Andens särskilda gåvor och i handlar i överensstämmelse med kyrkorättens bestämmelser.

151. Endast då verkligt behov föreligger skall man anlita bistånd av extraordinarie tjänare i gudstjänsten. Ett sådant bistånd är inte avsett för att få lekmännen att mera fullständigt delta i liturgin, utan är till själva sin natur kompletterande och provisoriskt.²⁵² Och när man utifrån ett sådant verkligt behov har anlitat extraordinarie assistenter, skall man ofta uppsända ivriga böner för att Herren snart skall sända en präst, som kan tjäna denna gemenskap, och väcka ett överflöd av kallelser till det vigda ämbetet.²⁵³

152. Dessa rent kompletterande uppgifter får inte utgöra tillfälle till att förvanska själva prästämbetet på ett sådant sätt att prästerna försummar att celebrera den heliga mässan för den församling de har ansvar för, sin personliga omsorg om de sjuka, dop av barn, vigselassistens eller kristna begravningar. Allt detta tillkommer nämligen i första hand prästerna, assisterade av diakoner. Det får därför aldrig förekomma att prästerna i församlingen utan vidare alternerar i skift i sin personliga tjänst med diakoner eller lekmän, ty på detta sätt blandar man ihop varandras särskilda uppgifter.

153. Vidare är det aldrig tillåtet för lekmän att åta sig rollen eller klä sig som en präst eller diakon eller anlägga en klädsel som liknar deras.

1. Extraordinarie kommunionutdelare.

154. Som redan påpekats “är den ende Kyrkans tjänare som kan utföra eukaristins sakrament

²⁵¹Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekret om Kyrkans missionsverksamhet *Ad gentes*, 7 december 1965, nr. 17; Johannes Paulus II, encyklikan *Redemptoris missio*, nr. 73: AAS 83 (1991), 321.

²⁵²Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska förordningar, art. 8 § 2: AAS 89 (1997), 872.

²⁵³Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 32: AAS 95 (2003), 455.

in persona Christi [i Kristi person] en giltigt vigd präst.”²⁵⁴ Därför tillkommer benämningen “eukaristins tjänare” egentligen prästen ensam. Därutöver är biskopen, prästen och diakonen också i kraft av sin heliga vigning ordinarie utdelare av den heliga kommunionen.²⁵⁵ Dessa har uppdraget att dela ut den heliga kommunionen åt lekmännen i Gudsfolket då mässan firas. På detta sätt framträder helt och fullt deras tjänst i Kyrkan, och sakramentets teckenfunktion blir fullständig.

155. Till dessa ordinarie tjänare vid kommunionen kommer akolyten med officiellt kyrkligt uppdrag, som i kraft av detta officiella uppdrag är extraordinarie kommunionutdelare även utanför den heliga mässan. Men om verkligt tvingande skäl talar för det kan också en annan lekman delegeras av stiftets biskop, i enlighet med kyrkorättens bestämmelser,²⁵⁶ för ett särskilt tillfälle eller en bestämd tid, och en lämplig form för välsignelse kan användas för detta tillfälle. Denna utnämningsakt behöver emellertid inte nödvändigtvis ske i liturgisk form, och, om den sker i en sådan form, får den inte på något sätt likna en vigning till det heliga ämbetet. Slutligen kan, i särskilda oförutsedda fall, en präst som leder mässfirandet få tillstånd att ge detta uppdrag för ett enskilt tillfälle.²⁵⁷

156. Detta uppdrag skall tolkas strikt i enlighet med den benämning det har, dvs extraordinarie kommunionutdelare. De får inte kallas “särskild kommunionutdelare”, “extraordinarie tjänare av den heliga eukaristin” eller “särskild eukaristisk tjänare”. Genom sådana benämningar utvidgas betydelsen av av detta uppdrag på ett onödigt och olämpligt sätt.

157. Om det vanligtvis finns ett tillräckligt antal vigda ämbetsbärare närvarande för utdelning av den heliga kommunionen skall extraordinarie kommunionutdelare inte utses. I sådana omständigheter skall de som redan har utnämnts till denna tjänst inte utöva den. Den vana vissa präster har att avstå från att dela ut kommunionen även om de är närvarande i gudstjänsten och överlämna denna uppgift åt lekmän förkastas härmed.²⁵⁸

158. Det är klart att den extraordinarie kommunionutdelaren endast när det fattas en präst

²⁵⁴Jfr CIC can. 900 § 1.

²⁵⁵Jfr *ibid.*, can. 910; jfr också Johannes Paulus II, Brev *Dominicae Caenae*, nr. 11: AAS 72 (1980), 142; Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska förordningar, art. 8 § 1: AAS 89 (1997), 870-871.

²⁵⁶Jfr CIC can. 230 § 3.

²⁵⁷Jfr Kongregationen för sakramentsförvaltning, instruktionen *Immensae caritatis*, prooemium(förord): AAS 65 (1973), 264; Paulus VI, Apostoliskt brev (Motu proprio, på eget initiativ) *Ministeria quaedam*, 15 august 1972: AAS 64 (1972), 532; Missale Romanum, Appendix III, Ritus ad deputandum ministrum sacrae Communionis ad actum distribuendae [Ordning för att utse kommunionutdelare för ett enskilt tillfälle], 1253; Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska förordningar, art. 8 § 1: AAS 89 (1997), 871.

²⁵⁸Kongregationen för gudstjänstlivet och sakramenten, instruktionen *Inaestimabile donum*, nr. 10: AAS 72 (1980), 336; Påvliga kommissionen för autentisk tolkning av kyrkolagen, Svar på en fråga, 11 juli 1984: AAS 76 (1984), 746.

eller en diakon, om prästen är förhindrad av svaghet eller ålderdom eller av ett annat, verkligt skäl, eller när antalet av troende som kommer till kommunionen är så stort att själva mässfirandet onödigtvis förlängs.²⁵⁹ Men detta måste förstås så att enbart en kort förlängning, med hänsyn till ortens omständigheter och kultur, inte alls är ett tillräckligt skäl.

159. Det är aldrig tillåtet för en extraordinarie kommunionutdelare att delegera någon annan att dela ut den helga eukaristin, till exempel en släkting, en brud eller brudgum eller ett barn till den sjuka person som är kommunicant.

160. Stiftsbiskopen skall ägna förnyad eftertanke åt praxis under senare år angående detta, och om omständigheterna föranleder det skall han rätta till den eller definiera den mera noggrant. Där sådana extraordinarie kommunionutdelare har utnämnts i stor omfattning utan verkligt behov, skall stiftsbiskopen ge ut särskilda regler där han bestämmer hur detta uppdrag skall utföras i överensstämmelse med kyrkolagen och med hänsyn till Kyrkans tradition.

2. Predikan

161. Som redan konstaterats ovan är homilian på grund av sin betydelse och sin natur reserverad för prästen eller diakonen under mässan.²⁶⁰ När det gäller andra former för predikan kan, om behov föreligger under särskilda omständigheter, eller nyttan av något sådant föranleder det i speciella fall, lekmannamedlemmar av Kristi Kyrka få tillstånd att predika i en kyrka eller ett oratorium utanför mässans ram i överensstämmelse med de rättsliga reglerna.²⁶¹ Detta skall ske bara på grund av brist på vigda ämbetsbärare på vissa platser, för att möta behovet, och det kan inte förvandlas från ett undantagsfall till ordinarie praxis. Det får heller inte tolkas som något slags steg på vägen till lekmännens större uppskattning i Kyrkan.²⁶² Alla skall beakta att fullmakten för att ge ett sådant tillstånd tillkommer den lokale ordinarien, och detta gäller enskilda tillfällen; detta tillstånd hör inte till någon annans kompetensområde, även om han skulle vara präst eller diakon.

3. Särskilda gudstjänster utan präst.

162. På den dag som kallas Herrens dag samlas Kyrkans troende för att komma ihåg Herrens

²⁵⁹Kongregationen för sakramentsförvaltningen, instruktionen *Immensae caritatis*, nr. 1: AAS 65 (1973), 264-271, här särskilt 265-266; Påvliga kommissionen för autentisk tolkning av kyrkolagen, Svar på en fråga, 1 juni 1988: AAS 80 (1988), 1373; Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska förordningar, art. 8 § 2: AAS 89 (1997), 871.

²⁶⁰Jfr CIC, can. 767 § 1.

²⁶¹Jfr *ibid.*, can. 766.

²⁶²Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska förordningar, art. 8 § 3 och § 4: AAS 89 (1997), 865.

uppståndelse och hela påskmysteriet, särskilt genom att fira mässan.²⁶³ Ty "ingen kristen gemenskap kan byggas upp om den inte är rotad i och är avhängig av firandet av den heliga eukaristin."²⁶⁴ Därför har det kristna folket rätt att få eukaristin firad för dem på söndagen, och när större helgdagar eller andra större fester infaller, ja, också dagligen, där detta är möjligt. Därför skall stiftsbiskopen tillsammans med sina präster reflektera över hur man skall finna lämpliga hjälpmedel när det är svårt att fira söndagsmässan i en församlingskyrka eller en annan gemenskap av Herrens trogna.²⁶⁵ Bland sådana lösningar kan man tänka sig att andra präster kallas in för detta ändamål eller att de troende flyttar över till en kyrka i grannskapet för att delta i det eukaristiska mysteriet där.²⁶⁶

163. Alla präster, som ju har fått sig prästadömet och eukaristin anförtrodda *för andras skull*²⁶⁷ skall komma ihåg att de engageras för att ge de troende med möjligheten att uppfylla förpliktelsen att delta i söndagsmässan.²⁶⁸ För sin del har de troende lekmännen rätt - med undantag av det fall då det verkligen är omöjligt - till att ingen präst någonsin vägrar fira mässan för folket eller ser till att den firas av en annan präst om folket inte på annat sätt skulle kunna uppfylla plikten att delta i mässan på söndagar eller förpliktande helgdagar.

164. "Om det är omöjligt att delta i firandet av eukaristin på grund av att det saknas en vigd ämbetsbärare eller av annat allvarligt skäl"²⁶⁹ är det det kristna folkets rättighet att stiftets biskop skall se till, så vitt möjligt, att någon form för söndagsgudstjänst hålls för denna gemenskap under hans myndighet och i enlighet med Kyrkans regler. Sådana söndagsgudstjänster skall emellertid helt och hållet anses vara undantag. Alla diakoner eller lekmän i Guds folk vilka får ett uppdrag i en sådan gudstjänst av stiftsbiskopen skall sträva efter att "i gemenskapen vidmakthålla en verklig 'hunger' efter eukaristin, så att inget tillfälle att få en mässa firad går förlorat, också genom att man drar fördel av den tillfälliga närvaron

²⁶³Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Dies Domini*, särskilt nr. 31-51: AAS 90 (1998), 713-766, särskilt 731-746; Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Novo millennio ineunte*, 6 januari 2001, nr. 35-36: AAS 93 (2001), 290-292; Jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 32: AAS 95 (2003), 455.

²⁶⁴Andra Vatikankonciliet, Dekret om prästernas arbete och liv *Presbyterorum Ordinis*, nr. 6: jfr Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 22, 33: AAS 95 (2003), 448, 455,456.

²⁶⁵Ritkongregationen, instruktionen *Eucharisticum mysterium*,nr. 26: AAS 59 (1967), 555-556; Kongregationen för gudstjänstlivet, Direktorium för söndagsgudstjänster utan präst, *Christi Ecclesia*, 2 juni 1988, nr. 5 och 25: *Notitiae* 24 (1988), 366-378, här särskilt 367 och 372.

²⁶⁶Kongregationen för gudstjänstlivet, Direktorium för söndagsgudstjänster utan präst, *Christi Ecclesia*, 2 juni 1988, nr. 18: *Notitiae* 24 (1988), 370.

²⁶⁷Jfr Johannes Paulus II, brevet *Dominicae Caenae*, nr. 2: AAS 72 (1980), 116.

²⁶⁸Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Dies Domini*, nr. 49: AAS 90 (1998), 744; Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 41: AAS 95 (2003), 460-461; CIC can. 1246-1247.

²⁶⁹Jfr CIC can. 1248; Kongregationen för gudstjänstlivet, Direktorium för söndagsgudstjänster utan präst, *Christi Ecclesia*, 2 juni 1988, nr. 18: *Notitiae* 24 (1988), 370.

av en präst som inte är lagligen förhindrad att celebrera mässan.”²⁷⁰

165. Det är nödvändigt att undgå varje form för sammanblandning mellan detta slags samling och firandet av den heliga eukaristin.²⁷¹ Stiftsbiskoparna skall därför noga överväga om den heliga kommunionen skall delas ut vid dessa gudstjänster. Frågan bör lämpligen avgöras genom en vidare samordning på biskopskonferensernas plan, och vad som där bestäms skall genomföras sedan biskopskonferensens handlingar fått *recognitio*, godkännande, av den Apostoliska stolen genom Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning. Det är att föredra om både präst och diakon saknas att de olika delarna i denna gudstjänst delas upp bland flera troende hellre än att en enda lekman ensam leder hela gudstjänsten. Det är aldrig korrekt att hänvisa till att en enda lekman “presiderar” vid denna gudstjänst.

166. I enlighet med detta skall stiftsbiskopen, som exklusivt beslutar om sådana frågor, inte utan vidare ge tillstånd till att sådana gudstjänster hålls på vardagar, i synnerhet när den heliga kommunionen där delas ut och särskilt på platser där det är möjligt eller skulle vara möjligt att fira mässan föregående eller nästa söndag. Prästerna uppmanas därför enträget att dagligen fira mässan för de människor som är anförtrödda åt deras omsorg.

167. “Likaså är det otänkbart att på Herrens dag ersätta den heliga mässan antingen med ekumeniska ord-gudstjänster eller gemensamma bönestunder med kristna från andra ... kyrkliga samfund eller till och med genom att delta i deras liturgiska gudstjänster.”²⁷² Om stiftsbiskopen ger tillstånd för katoliker att delta i en sådan för ett enskilt fall, skall herdarna se till att inte förvirring uppstår hos katolikerna angående nödvändigheten att delta i mässan vid en annan tid på dagen även i sådana omständigheter, med hänsyn till mässplikten.²⁷³

4. Personer som lämnat ämbetet

168. “Det är förbjudet för en ämbetsbärare som förlorar sitt ämbete och därmed lämnar det klerikala ståndet enligt kyrkolagens bestämmelser ... att utöva vigningsfullmakt.”²⁷⁴ Det är därför inte tillåtet för honom att fira sakramenten, vilka skäl som än anförs, utom i det undantagsfall som beskrivs i lagen,²⁷⁵ inte heller är det tillåtet för de kristtrogna att vända sig till honom för att fira gudstjänst, eftersom det enligt canon 1335 inte finns något skäl att

²⁷⁰Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 32: AAS 95 (2003), 455-456.

²⁷¹Kongregationen för gudstjänstlivet, Direktorium för söndagsgudstjänster utan präst, *Christi Ecclesia*, 2 juni 1988, nr. 18: *Notitiae* 24 (1988), 371.

²⁷²Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 32: AAS 95 (2003), 453-454; jfr även Påvliga rådet för att främja de kristnas enhet, Direktorium för tillämpning av ekumenikens principer och regler, *La recherche de l'unité*, nr. 115: AAS 85 (1993), 1039-1119, här 1085.

²⁷³Påvliga rådet för att främja de kristnas enhet, Direktorium för tillämpning av ekumenikens principer och regler, *La recherche de l'unité*, nr. 115: AAS 85 (1993), 1085.

²⁷⁴Jfr CIC can. 292; Påvliga rådet för tolkning av lagtexter, Förklaring om rätt tolkning av canon 1335, andra delen av CIC, 15 maj 1997, nr. 3: AAS 90 (1998), 64.

²⁷⁵Jfr CIC canones 976; 986 § 2.

tillåta detta.²⁷⁶ Dessa personer får inte predika²⁷⁷ och heller aldrig åta sig någon uppgift eller förpliktelse i firandet av den heliga liturgin för att inte förvirring skall uppstå bland de kristtrogna och sanningen fördunklas.

KAPITEL VIII

Botemedel, sanktioner och förnyelse

169. När missbruk förekommer i firandet av den heliga liturgin är detta att anse som verklig förfalskning av den katolska liturgin. Den helige Thomas [av Aquino] har skrivit: "Den gör sig skyldig till det brott som kallas förfalskning vilken dyrkar Gud i Kyrkans namn på ett sätt som strider mot det som har instiftats av denna Kyrka genom gudomlig auktoritet och som hon är van vid."²⁷⁸

170. För att sådana missbruk skall avhjälpas "råder det ett trängande behov av biblisk och liturgisk utbildning av Guds folk, och detta gäller både herdar och troende,"²⁷⁹ så att Kyrkans tro och ordning när det gäller den heliga liturgin rätt kan framställas och nå förståelse. Men där missbruk fortsätter att råda skall man vidta åtgärder för att bevara Kyrkans andliga arv och rättigheter i överensstämmelse med hennes rättsliga föreskrifter med användning av alla legitima medel.

171. Bland de olika missbruk som förekommer finns det några som objektivt är *graviora delicta* [synnerligen allvarliga fel] eller på annat sätt utgör allvarliga ting, men också andra som icke desto mindre noga skall undvikas och rättas till. Med hänvisning till allt som redan behandlats särskilt i kapitel I av denna instruktion skall man koncentrera sig på det följande.

1. *Graviora delicta* [Synnerligen allvarliga fel och brott].

172. *Graviora delicta* mot det vördnadsvärda sakramentets helighet skall behandlas i enlighet med "Bestämmelser om *graviora delicta* reserverade för Kongregationen för tros läran,"²⁸⁰ och dessa räknas upp här:

²⁷⁶Jfr Påvliga rådet för tolkning av lagtexter, Förklaring om rätt tolkning av canon 1335, andra delen av CIC, 15 maj 1997, nr. 1-2: AAS 90 (1998), 63- 64.

²⁷⁷Vad gäller präster som har fått dispens från celibatet: jfr Kongregationen för tros läran, Normae de dispensatione a sacerdotali caelibatu ad instantiam partis [Regler för de som fått dispens från det prästerliga celibatet], *Normae substantiales*, 14 oktober 1980, art. 5; jfr även Kleruskongregationen och andra romerska myndigheter, instruktionen *Ecclesiae de mysterio*, Praktiska förordningar, art. 3 § 5: AAS 89 (1997), 865.

²⁷⁸Thomas av Aquino, *Summa theologiae*, II.2, qu 93, a 1.

²⁷⁹Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Vicesimus quintus annus*, nr. 15: AAS 81 (1989), 911; jfr även Andra Vatikankonciliet, konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 15-19.

²⁸⁰Jfr Johannes Paulus II, Apostoliskt brev (Motu proprio, på eget initiativ) *Sacramentorum sanctitatis tutela*, 30 april 2001: AAS 93 (2001), 737-739; Kongregationen för tros läran, Brev till alla den katolska Kyrkans biskopar och andra berörda ordinarier och hierarker: om synnerligen allvarliga brott, reserverade för

a) ta med sig eller behålla de konsekrerade gestalterna i hädiskt syfte eller kasta bort dem;²⁸¹

b) falskt eller låtsat firande av det eukaristiska offrets liturgiska handling;²⁸²

c) förbjuden koncelebration av det eukaristiska offret med ämbetsbärare i sådana kyrkliga samfund som inte har apostolisk succession och inte heller erkänner prästvigningens sakramentala värdighet;²⁸³

d) konsekration i hädiskt syfte av den ena gestalten utan den andra i firandet av eukaristin eller till och med av båda utanför mässans ram.²⁸⁴

2. Allvarliga fel och brott.

173. Även om ett ärendes allvarliga karaktär skall bedömas i enlighet med Kyrkans allmänna undervisning och de normer som har upprättats av henne, är allt som innebär risk för den heliga eukaristins giltighet och helighet att betrakta som allvarligt, särskilt allt som strider mot det som fastställt ovan i nr. 48-52, 76-77, 79, 91-92, 94, 96, 101-102, 104, 106, 109, 111, 115, 117, 126, 131-133, 138, 153 och 168. Dessutom skall övriga föreskrifter i CIC beaktas, särskilt det som återfinns i canones 1364, 1369, 1373, 1376, 1384, 1385, 1386 och 1398.

3. Övriga missbruk.

174. Vidare skall sådana handlingar som strider mot annat som har behandlats på andra ställen i denna instruktion eller i de regler som upprättats av kyrkolagen inte betraktas som mindre betydelsefulla, utan räknas bland övriga missbruk som noga skall undvikas och rättas till.

175. Det som omnämns i denna instruktion omfattar givetvis inte alla fel som begås mot Kyrkan och hennes ordningar som definieras i de kanoniska bestämmelserna i kyrkolagen, i de liturgiska lagarna eller i Kyrkans andra normer som har införts för att läroämbetet skall

denna Kongregation för trosläran: AAS 93 (2001), 786 - på latin.

²⁸¹Jfr CIC, can. 1367; Påvliga rådet för tolkning av lagtexter, Svar på en framlagd fråga, 3 juli 1999: AAS 91 (1999), 918; Kongregationen för trosläran, Brev till alla den katolska Kyrkans biskopar och andra berörda ordinarier och hierarker: om synnerligen allvarliga brott, reserverade för denna Kongregation för trosläran: AAS 93 (2001), 786.

²⁸²Jfr CIC, can. 1378 § 2 nr. 2 och can. 1379; Kongregationen för trosläran, Brev till alla den katolska Kyrkans biskopar och andra berörda ordinarier och hierarker: om synnerligen allvarliga brott, reserverade för denna Kongregation för trosläran: AAS 93 (2001), 786.

²⁸³Jfr CIC, can. 908 och 1365; Kongregationen för trosläran, Brev till alla den katolska Kyrkans biskopar och andra berörda ordinarier och hierarker: om synnerligen allvarliga brott, reserverade för denna Kongregation för trosläran: AAS 93 (2001), 786.

²⁸⁴Jfr CIC, ca. 927; Kongregationen för trosläran, Brev till alla den katolska Kyrkans biskopar och andra berörda ordinarier och hierarker: om synnerligen allvarliga brott, reserverade för denna Kongregation för trosläran: AAS 93 (2001), 786.

kunna fylla sin funktion och den sunda traditionen skall kunna upprätthållas. Där ett fel har begåtts, skall det rättas till i enlighet med de rättsliga reglerna.

4. Stiftsbiskopen.

176. Stiftsbiskopen “är den främste förvaltaren av Guds hemligheter och skall därför ständigt sträva efter att de kristtrogna som är anförtrödda år hans omsorg skal växa till i nåd genom firandet av sakramenten och genom att känna till och leva påskmysteriet.”²⁸⁵ Det är hans ansvar “att inom gränserna för hans kompetens utfärda regler för liturgiska frågor, som alla är förpliktade att följa.”²⁸⁶

177. Eftersom biskopen är garanterad för den universella Kyrkans enhet är han förpliktad att främja den ordning som är gemensam för hela Kyrkan och därför också betona vikten av att rätta sig efter alla kyrkliga lagar. Han skall vara vaksam, så att inte missbruk smyger sig in och försvagar den kyrkliga ordningen, särskilt när det gäller Ordets tjänst, firandet av sakramenten och sakramentalierna, dyrkan av Gud och vördnaden för helgonen.”²⁸⁷

178. Om därför en lokal ordinarie eller ordinarien i ett ordensinstitut eller en sammanslutning för apostoliskt liv får åtminstone en trovärdig underrättelse om ett fel/brott eller ett missbruk som rör den heliga eukaristin, skall han antingen personligen eller genom en annan värdig ämbetsbärare noga undersöka fakta och omständigheter såväl som om någon och i så fall vem som bär skuld till detta.

179. Brott mot tron så väl som synnerligen allvarliga fel och brott, *graviora delicta*, som begås vid firandet av eukaristin skall utan dröjsmål anmälas till Kongregationen för tros läran, som “föranstaltar om undersökning och, om så är nödvändigt, fortsätter med en förklaring respektive åläggande av kanoniska sanktioner i enlighet med allmän eller särskild lag.”²⁸⁸

180. I övrigt skall ordinarien handla enligt de kanoniska reglerna. Han skall om så behövs bestämma kanoniska straff och särskilt beakta vad som föreskrivs i canon 1326. Om saken är allvarlig skall han informera Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning.

5. Den Apostoliska stolen.

181. Närhelst Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning får en åtminstone trovärdig underrättelse om ett fel eller ett missbruk när det gäller den heliga eukaristin, informerar den ordinarien för att han skall undersöka saken. Om saken visar sig vara allvarlig, skall ordinarien till denna myndighet så snart som möjligt skicka en kopia av den undersökning som har ägt rum och vid behov också om det ålagda straffet.

²⁸⁵ CIC, can. 387.

²⁸⁶ Ibid., can. 838, § 4.

²⁸⁷ Ibid., can. 392.

²⁸⁸ Jfr Johannes Paulus II, Apostolisk konstitution *Pastor bonus*, art. 52: AAS 80 (1988), 874.

182. När det gäller svårare fall skall ordinarien, för den universella Kyrkans bästa som även han i kraft av sin heliga vigning har ansvar för, inte försumma att behandla sådana fall, efter att i förväg ha inhämtat råd från Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning. För sin del är denna kongregation i kraft av de fullmakter den fått av den romerske påven, efter sakens natur beredd att hjälpa ordinarien genom att ge honom nödvändiga dispenser²⁸⁹, instruktioner eller föreskrifter, som han noga skall rätta sig efter.

6. Klagomål över missbruk i liturgin.

184. Alla skall på ett alldeles särskilt sätt göra allt som står i deras makt för att garantera att eukaristins heliga sakrament skyddas mot varje form för vanvördnad och förvanskning och se till att alla missbruk grundligt rättas till. Detta är en synnerligen allvarlig förpliktelse som åvilar alla och envar, och alla är förpliktade att uppfylla den utan partiskhet.

185. Varje katolik, antingen han är präst, diakon eller lekman, har rätt att framföra klagomål över liturgiska missbruk till stiftsbiskopen respektive den ordinarie som har motsvarande kompetens enligt lagen eller till den Apostoliska stolen på grund av den romerske påvens primat.²⁹⁰ Men det är lämpligt att rapporten eller klagomålet först framförs till stiftsbiskopen. Detta måste givetvis ske på ett sanningsenligt och kärleksfullt sätt.

AVSLUTNING

185. “Mot de tendenser till splittring som på grund av synden är så djupt inrotade i mänskligheten står Kristi kropps *enhetsskapande kraft*. Eukaristin bygger upp Kyrkan och skapar just därigenom gemenskap mellan människor.”²⁹¹ Det är därför förhoppningen hos denna Kongregation för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning att allt det som påpekas i denna instruktion noga uppfylls, att därigenom mänsklig svaghet inte upprättar störande hinder för den heliga eukaristins verkan, och att, när alla förvanskningar satts åt sidan och all förkastlig praxis försvunnit²⁹², på förbön av den saliga Jungfrun Maria, “eukaristins Kvinna”, Kristi frälsande närvaro i hans kropps och blods sakrament klart lyser över alla människor.

186. Må alla kristtrogn delta i den heliga eukaristin så fullständigt, medvetet och aktivt de kan,²⁹³ i det att de kärleksfullt vördar det genom sin fromhet och sitt levnadssätt. Må biskopar, präster och diakoner i utövandet av sitt heliga ämbete rannsaka sitt samvete när det gäller den äkthet och trohet de uppvisat i de handlingar de genomfört i Kristi och Kyrkans namn när de firar den heliga liturgin. Må varje vigd ämbetsbärare fråga sig - även med

²⁸⁹Jfr ibid.,nr. 63: AAS 80 (1988), 876.

²⁹⁰Jfr ibid. och CIC can. 1417 § 1.

²⁹¹Johannes Paulus II, encyklikan *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 24: AAS 95 (2003), 449.

²⁹²Jfr ibid., 53-58: AAS 95 (2003), 449.

²⁹³Jfr Andra Vatikankonciliet, Konstitution om den heliga liturgin *Sacrosanctum Concilium*, nr. 14; jfr även nr. 11, 41 och 48

stränghet - om han har respekterat lekmännens rättigheter, som med förtroende anförtrot sig och sina barn åt honom, i förlitan på att han för de troende skall fullgöra de heliga uppgifter som Kyrkan har för avsikt att genomföra då hon på Kristi befallning firar den heliga liturgin.²⁹⁴ Ty var och en måste komma ihåg att han är liturgins tjänare.²⁹⁵

Alla föreskrifter i strid med vad som här framlagts saknar giltighet.

Denna instruktion, beredd av Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning på den högste Herdens, påven Johannes Paulus II:s uppdrag, i samarbete med Kongregationen för tros läran,

gillades och stadfästes av samme påve på den helige Josefs högtid den 19 mars 2004, med befallning att publicera den, till omedelbar efter rättelse av alla berörda.

Givet i Kongregationen för gudstjänstliv och sakramentsförvaltning

Rom, på Herrens bebådelses högtid den 25 mars 2004

Francis Card. Arrinze

Prefekt

Domenico Sorrentino

*Ärkebiskop
Sekreterare*

²⁹⁴Jfr Thomas av Aquino, *Summa Theologiae*, III, qu. 64 a. 9 ad 1.

²⁹⁵Jfr Missale Romanum, Allmän inledning, nr. 24.

